pen

... brez vode ovenén!

Natalija Juhnov

VESTNIKOV MESEČNIK
četrtek, 30. maja, 2002, 86. številka

Slovenija gre naprej in vsi mi z njo!

27. junija, ko se bo že razcvetelo poletje, pa spet pride Pen!

Slovenska kmečka zveza : Slovenska vlada

Fotografija I

Punt naj reši nas kmečkih muk

Fotografija II

Le vkup, uboga gmajna!

Sejali so pomurski kmečkozvezisti. Med pomembnejšimi sta sodelovala nekdanji kmetijski minister CIRIL SMRKOLJ (glej fotografijo I - človek pod *marelo*, v njegovi družbi gospoda HEGEDUŠ in SMODIČ) in predsednik Urada za kmečko družino in socialno varnost kmetov EVGEN SAPAČ (glej fotografijo II - pri kotitvi pomaga iz levega ozadja).

Na seji so rekli, da mora vlada pojasniti, kaj je z denarjem za razvoj podeželja. Od Drnovška in podrejenih pa zahtevajo pokončno držo v pogajanjih z Brusljem. Pentute (pokončno!) navijajo za kmete.

boheg

Okrogle obletnice

Kraj dogajanja: Gostilna Šiftar v Strukovcih
Čas dogajanja: dan mladosti, sobota, 25. maja 2002
Vzrok dogajanja: častitljivi skupni jubilej prijateljev Andreja Šifrerja in Viktorja Šiftarja
Rezultat dogajanja: naj plesni par leta v najlepših letih
O podrobnostih v prihodnjem Penu!

Župan Markoja

je dobil stavo in izgubil kri

Tutajo, da si ODRANSKI župan IVAN MARKOJA upa, na kar si navadni smrtniki še pomisliti ne drznejo. A po drugi strani so njegovi sokomunalci menili, da ne bo zbral dovolj poguma za odvzem krvi (lastne!). O tem daje roko v ogenj (in sklepa javne stave) rdečekriževska aktivistka MARIJA M. Ko smo to omenili županu, ga je zelo pretreslo. Tako zelo, da je izjavil: »Grem, na vsak način sem pripravljen pokazati, da se tudi tega ne bojim!« In je šel. In je zmagal (in dobil stavo).

jog

Vroče in

Slovenska Zveza študentskih klubov je pripravila v Ljubljani že petič Škisovo študentsko tržnico. V Tivoliju je bilo okrog 15 tisoč duš, med njimi seveda tudi Mureki. Bile so tudi igre brez meja, za KPS (Klub prekmurskih študentov) pa so tekmovali MATEJA HORVAT, SANDRA RENGEO, SEBASTJAN FARTELJ in GORAN SAMBT. Njihov športni cilj: imeti se noro. Celo več: noroooo!

ACI

Pravo prekmursko razpoloženje v ljubljanskem Tivoliju - harmonika MATJAŽ KERMAN, kitara BORIS GUMIUNIK in trobenta GREGOR LENARČIČ. Svoje je dodal še *pozvačin* FRANC JEREBIC.

Prekmurke TANJA, MIHAELA in URŠKA so natočile nešteto *špricerjev*, razdelile 600 gibanic, kruh z zaseko in seveda nepogrešljivi bograč. Projekt sta pripravila ob pomoči Pomurske turistične zveze ALEKSANDRA JEREBIC in ALEŠ ŽALIG.

Priložnostna »plaža« s prho. Nekateri pa so se pasli kar s pogledi ...

Kulinarika

Vanek toči na pamet

Što de pa mojomi atiji küjo?

Komaj je končal osmi razred, je mali VANEK šel med kuharje. Za poklic ga je menda navdušil kar JANEZ ŽITEK, sicer Vanekov partner pri kuhanju naj jedi naših krajev, bograča. Ker so pri tej jedi bojda največja umetnost dodatki, je vas (in našega fotografa) najbolj prepričal s suverenim poziranjem. Kar med fotografiranjem je namreč natakal (kaj, pentute ne vedo, vsekakor pa gre za eno tekočih začimb za bograč, ne pa za navaden *špricer*). Kdo bo Vaneka nadomestil pri znanem kabaretu Murskega vala Zamurjenci, se ta čas v *žuti kuči* še dogovarjajo. zabar

Ravnatelj Nemec drvi

Zima, zima bela

Ka si norui, kak ti ide!

Če se vam v vedno bolj soparnih dneh toži po beli opojnosti, Pentute skrbijo za vas: tule je namreč fotografija ravnatelja osnovne šole PUCONCI, ERNESTA NEMCA, ki v daljnih skandinavskih krajih drvi kot blisk. Pucončane je na FINSKO povabila ena tamkajšnjih osnovnih šol, gospod Nemec pa je dokazal, da obvlada poleg pedagoških sposobnosti tudi vožnjo po zasneženi in zaledeneli cesti. Kdo je pogumna sopotnica, pentutarski viri ne poročajo. jog

Torta ali sveče?

Skači, Sepp!

SP je tu!

Čakali smo in dočakali - svetovni žogobrcarski ples v daljni Aziji se bo zdaj zdaj začel. Predsednik FIFE BLATTER je med drugim tudi častilec srečnega SREČKA, selektorja slovenske reprezentance. Že pred časom (80 let NZS) nam je vrli Blatter prižigal svečke, slovenska nogojavnost pa se sprašuje, če bodo po SP v znak žalovanja (ker bomo morali domov po treh tekmah in treh porazih) gorele le sveče, ali pa bomo veseli rezali slastno torto (ob uvrstitvi v drugi krog). frbo

KMN Suhi Vrh tik pod vrhom

Če de Süji Vrej prvi, fčasi otprejmo nouvi vinotoč!

Štenkaši, navijači KMN SUHI VRH, so imeli prav: šampioni so bili v formi in v prestižni tekmi premagali MLAJTINCE s 6 : 4. Bilo je ostro in napeto, iskre so se

Evforija

kresale tako na igrišču kot ob njem. Požar pa so po tekmi vsi skupaj gasili ob tekočih darovih s trto obdarjenega brega. Zdaj kaže, da bodo črno-beli prvi.

Zasluge za narod (in KMN) imata trener in nekdanji igralec Mure VANEK MERTUK (na fotografiji v trenirki) in predsednik kluba BELA BANKO (čepi tik za njim). Pa seveda tudi neposredni proizvajalci - *fuzbalerji!*

zabar

mokre študentske igre

Študentska tržnica

Téj študentke so réjdni!

Rad se igram - letošnji slogan so uresničili dobesedno. Bilo je soparno in vodne igrice več kot pravšnje ...

On na njej in ona na njem - kaj bi pri teh letih brez kančka erotike?

Študentje so iskreno uživali ob zvokih prekmurskih muzikantov in z njimi zapeli pristne prekmurske (pa tudi slovenske) ...

RAZMIŠLJAM

Ivanka KLOPČIČ

Zakaj ljudje

potujemo

Cesar Hadrijan je od dvajsetih let svojega vladanja dvanajst let preživel na potovanjih po rimskem imperiju, ki je dosegel v njegovem in Trajanovem času največji obseg. Cenil je kulturo drugih ljudstev, posebej grško, občudoval naravne znamenitosti tujih dežel in dal zgraditi v Tivoliju v bližini Rima kopije mnogih znamenitih stvaritev človeka in narave, da bi v starosti, ko za potovanja zmanjka moči, podoživljal lepoto nekoč videnega. Odmaknil se je antični čas, človek pa je v bistvu ostal isti; radovedno bitje, ki si s potovanji teši lakoto po neznanem, zanimivem in drugačnem. Trstenjak pravi, da »sodobni civilizirani človek ljubi tveganje, napore, skrajnosti in nikdar ne ostaja v svojih »naravnih« mejah«. Zaradi razvoja so se skrajšale razdalje, dosegljivi so postali tako rekoč vsi kraji na svetu. Vse je tudi popisano, fotografirano, razloženo in dostopno. Turizma si želijo tako razviti kot odročni kraji, saj z njim prihaja denar, žal pa tudi odhajajo avtohtonost in stare navade. Zaradi sodobne tehnologije se način življenja različnih ljudstev izenačuje, upajmo pa, da bo narava dlje časa ohranjala raznolikost.

Vse se da najti v knjigah, bi rekel skeptik, zakaj bi torej trošil čas in denar za potovanja? Popotniku pa je vsako obzorje preblizu, vedno hoče vedeti, kaj je onkraj, zato želi osebno doživeti neznano pokrajino, jahati na kameli čez saharske sipine, duhati žveplo vulkanskega kraterja, se dotikati ledenih gora v severnih morjih ali se oplajati nad lepoto, ki jo je ustvaril človeški talent. Altamirske zidne slike, Akropola, mrtva mesta, kot so Pompeji, Tiwanaku in Machu Picchu, Pieta v Petrovi cerkvi, Guernica, Rodenov Poljub in številne umetnine dokazujejo, kako hoče človek že od nekdaj izraziti lepoto in privabiti občudovalce.

Na potovanju je treba vpreči vse čute, tako da se druzita mik in gnus z radovednostjo in previdnostjo. Pri tem pa mora tujec spoštovati različnost in upoštevati pravila dežele, po kateri potuje. Navsezadnje se je sam povabil v goste. Na svet je treba gledati s srcem, bi pritrdili Malemu princu, spregledati nehigieno eksotičnih dežel in spoštovati skromnost. Srce sveta je veliko, več kot šest milijard nas je na njem, belih, črnih, rumenih in mešanih, in vsem je lastno prizadevanje za preživetje. Slovenci imamo srečo, da sta nam dobrotna zemlja in nebo, a mnoge dežele imajo preveč sonca in premalo vode, preveč ledu in premalo svetlobe, poplave in potrese, kar tudi določa njihovo mesto na lestvici blaginje ali revščine.

Cilj potovanj so ponavadi naravne posebnosti ali stvaritve človeka v nekem kraju. V resnici je cilj potovanja pot sama, kot je zapisal Nejc Zaplotnik: »Kdor najde pot, bo cilj vedno nosil v sebi.« Premikati se, videti, okusiti ali se preizkusiti, taki in podobni so popotni izzivi. Na pot jemljemo s seboj svoj (včasih zelo omejen) vrednostni svet, primerjamo in vrednotimo, omalovažujemo in se zgražamo, občudujemo in zavidamo, se mučimo z domotožjem, spet drugič z obžalovanjem, da smo kaj izpustili. Skratka: Odiseji, ki svojo Itako nosimo v sebi.

Potovanje ne obsega le časa od odhoda do vrnitve. Temeljni vzvod je vedno prisotna želja po poti, ki jo nekateri prinesejo na svet, drugi jo pridobijo ali pa ne, določen cilj je že odločitev, ki jo zaključi zapiranje kovčkov. Opravljena pot odzveneva v nas tudi potem, ko so jo že prekrile druge poti, saj so potovanja nekaj najbolj osebnega, česar nam ne more odvzeti nihče, kvečjemu onemoglost uma. Potovati sam ali z drugimi? Kakor kdo. Če potrebuješ sogovornika, s katerim deliš občutke in vtise, udobje in neudobje, potem potuj v družbi. Kdor je samozadosten, je na poti svobodnejši, vendar izpostavljen večji tveganosti in samoti. So pa tudi taki, ki jih tuji kraji in navade povsem prevzamejo in ostanejo. Udomačeni tujci. Vendar je to že druga zgodba, drugačna od popotniških, ki imajo vedno tri dele: oditi, videti in se vrniti.

Knjižnica Aleksandrina

Streha knjižnice ima obliko Sončnega diska, njegov premer je 160 metrov. Visoka je 33 metrov. Zunanji zidovi so iz asuanskega granita.

Pred dnevi sem hodil okrog nove, nedograjene soboške knjižnice. Zaziral sem se v njena moderna modro zelena okenska stekla in si mislil, kako je svet še vedno vezan na knjigo, kako še vedno gradi zanje hrame učenosti. Ob navzočnosti čedalje večje telekomunikacijske mreže, elektronske pošte in videa knjiga še vedno vztraja pri svojih vzgojnih, kulturoloških, filozofskih in civilizacijskih premisah. Mlade generacije so jo malo odrinile, vendar je ne morejo ignorirati; človek brez knjige je tudi v tem stoletju kakor »lampaš« brez stenja.

Med obema vojnama so zgradili v Ljubljani univerzitetno knjižnico, za katero je naredil načrte gospod Jože Plečnik (arhitekt, ki je po svoje, izredno izvirno zasnoval cerkev sv. Jožefa v Bogojini), denar pa so primaknili takratni intelektualci, med drugimi tudi prostozidarji. Med drugo svetovno vojno je prav nanjo, na ljubljansko knjižnico, padlo letalo in del knjig in arhiva uničilo v požaru. Moderno Vseučiliščno knjižnico so po vojni dobili tudi Zagrebčani: toda lani se je v prostorne prostore vselila Zemljiška knjiga, kar je zbudilo precejšnje negodovanje. Na koncu je administracija obljubila, da se bo čez nekaj let preselila v ustreznejše prostore. To je samo dokaz več, da se v tem delu Evrope gradi več cerkva kot knjižnic, čeprav v te zgradbe zahaja relativno manj ljudi kot nekoč. Ali pa je tudi ta podatek iz trte izvit: ljudje imajo čedalje manj denarja, da bi kupovali knjige, zato si jih sposojajo v knjižnicah in med registriranimi bralci je mnogo več žensk kot moških. Tako kot v cerkvi.

Pred dnevi so v Aleksandriji odprli oziroma na novo zgradili svetovno znano aleksandrijsko knjižnico. Pred dva tisoč leti je zgorela in ves ta čas so dežele Severne Afrike poskušale obnoviti zgodovinsko znamenitost, vrniti blišč in sijaj nekoč največji knjižnici na svetu. V minulih stoletjih je nastalo v drugih krajih in podnebjih kup knjižnic, ki so zaslovele z bogatimi arhivi, donacijami in številom knjig. Največ knjig, prek 44 milijonov, ima Kongresna knjižnica v Washingtonu. Štiri milijone manj jih premore Ruska državna knjižnica v Moskvi. Približno 28 milijonov in pol knjig je vpisanih v kataloge Nacionalne biblioteke v St. Petersburgu. Kitajska nacionalna knjižnica v Pekingu šteje 21 milijonov knjig, britanska knjižnica v Londonu jih ima »samo« trinajst milijonov in osemsto tisoč. Na vseučilišču Harvard si lahko študentje sposodijo trinajst milijonov štiristo tisoč knjig. Samo 10.400.000 knjig »premore« Nacionalna francoska knjižnica v Parizu.

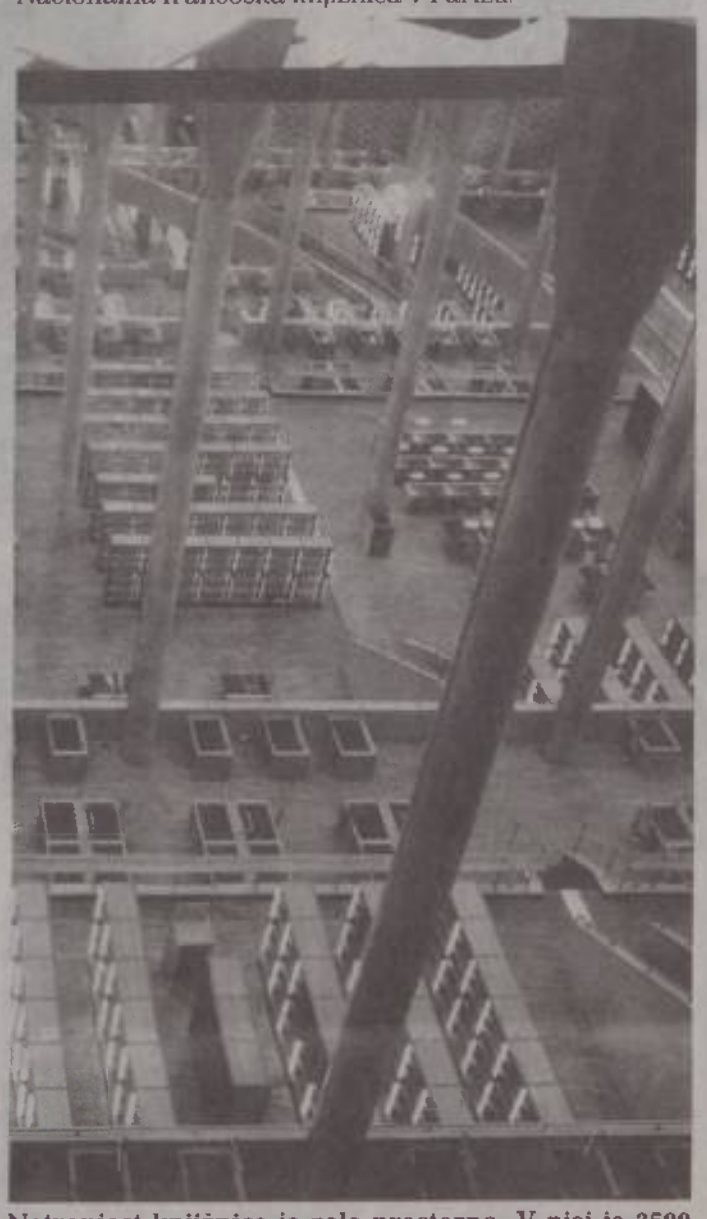

Notranjost knjižnice je zelo prostorna. V njej je 3500 sedežev.

Aleksandrijska knjižnica iz helenističnega obdobja je dobila svoj »blagoslov« za zidavo 1990. leta. Na podlagi Asuanske deklaracije so se dogovorili za graditev knjižnega hrama: častna predsednica je postala gospa Susan Mubarak, diplomirana politologinja in sociologinja. Med podpisniki deklaracije so bili jordanska kraljica Noor Al-Husein, italijanska senatorka za zunanje zadeve Susanna Agnelli, takratna članica grškega parlamenta in filmska igralka Melina Mercouri in francoski predsednik F. Mitterand. Arabske države so podarile 65 milijonov dolarjev; dvajset milijonov dolarjev je dal šejk Zaid bin Sultan iz Arabskih Emiratov, iraški predsednik Saddam Husein, takrat še naklonjen Egiptu, je dal milijon dolarjev več od šejka, Savdska Arabija je donirala 23 milijonov dolarjev. Temeljni kamen je položil na začetku leta 1991 egiptovski predsednik Mubarak.

Predsednika Asuanske konference Susan Mubarak in dr. Ismail Serageldin si ogledujeta maketo knjižnice.

Na mednarodni natečaj je prispelo 523 predlogov iz sedemdesetih držav. Strokovna žirija je izbrala drzen načrt mladih arhitektov dizajnerskega studia Snohetta, v katerem delajo trije Norvežani, Avstrijec in Američan. Knjižnica ima uradni naslov: Biblioteka Aleksandrina. Stala je dvesto milijonov dolarjev, njena površina je 85.000 kvadratnih metrov. Že zdaj je shranjenih v njej pol milijona knjig, prostora pa je za osem milijonov knjižnih naslovov. Zgradba ima 14 nadstropij s 3500 sedeži. Dnevno lahko sprejme deset tisoč obiskovalcev.

Ko so načrtovali prvo knjižnico v času vlade Ptolomeja Prvega, je grški geograf Strabo zapisal: Trgovina ustvarja bogastvo, bogastvo omogoča plačevanje znanja, a novo znanje oplaja še večje, uspešnejše trgovanje. Pri nas bi to misel poenostavili: industrija koti denar, kultura ga požira. A kulturni, izobraženi ljudje vodijo danes države, podjetja, stranke (vsaj teoretično), vladajo s kapitalom. Kako pametno bi bilo človeštvo, če bi se ohranilo 700.000 manuskriptov na papirusu (pergamentu), ki so bili vsi katalogizirani, imeli so kratke vsebine, zloženi so bili po abecednem redu avtorjev. Vse to brez modernih računalnikov. Zgodovinarji trdijo, da je knjižnica zgorela naključno, ko je Cezar vrgel baklo na ladjevje Kleopatrinega brata, moža in rivala Ptolomeja XIII. Ničesar od omenjenih zvitkov se ni ohranilo. Človeštvo je potrebovalo dva tisoč let, da je na novo odkrilo odkrito in postavilo temelje zdajšnje civilizacije. Tako nikoli ne bomo ugotovili, kaj so brali, o čem so razmišljali, kaj so dognali ali odkrili, kako pametni so bili naši davni predniki na obali Sredozemskega morja.

Ogenj je vse uničil, voda je odplahnila, zemlja je vrnila.

Branko Šömen

CINDI Slovenija

Bodite telesno dejavni!

Prehranjujte se zdravo, ne pozabite na zajtrk!

Izbirajte živila z manj maščob in čim manj cvrite!

Pijte dovolj vode!

Imejte vsaj pet obrokov na dan!

Srečanje pri mizi naj bo za vašo družino praznik!

Program CINDI se je udomačil v beltinski občini. Tudi v Lipo, ki je ena od osmih vasi v občini, je pljusknil. Ker je bila lipljanska ekipa najboljša na kvizu o zdravi prehrani, bodo za spodbudo drugim svoj trud in voljo, zaživeti bolj zdravo, zaupali tudi drugim. Koordinatorka Marta Ferčak si je pridobila zaupanje ljudi in z veseljem se odzivajo na aktivnosti, ki potekajo že od jeseni. Marta je tudi vzor: hodi, beži, kolesari ... Skoraj vsak dan jo boste srečali med Lipo in Odranci.

Štefan Olaj in Jože Ferčak (Martin mož) sta zaslužna za zmago na aprilskem kvizu ŽIVIMO ZDRAVO v Gančanih in sta si za Lipo priborila tudi tole Penovo stran. Odlično sta odgovarjala in niti enkrat nista posegla po džokerju, ki je bil v podobi zdravnika, dr. Janoša Voroša. Nista samo teoretično »močna«, vse preizkušata in preverjata v praksi. Malo pod prisilo boljših polovic, v glavnem pa po lastnem prepričanju in spoznanju se udeležujeta aktivnosti programa CINDI. Tudi kilogrami počasi, a zanesljivo kopnijo ...

JEJTE IN ŽIVITE ZDRAVO!

Franc Tkalec, Zdenko Bukovec in Milan Bukovec so vzeli ogrevanje pred testom hoje zelo resno. Enako tudi skupina žensk na fotografiji spodaj: mala Evelina Olaj, njena mama Melita pa Ana Pal, ki pri triinsedemdesetih brez težav dela sklece, ter Regina Olaj, ki je obračunala s posledicami kapi in se pozimi vsak dan sprehodi do Beltinec, poleti pa kolesari do Rakičana in nazaj.

Za zdravo prehrano in zdravo življenje smo naredili v Lipi od decembra veliko drobnih korakov, in če je vsak pri sebi obračunal z eno samo razvado, smo naredili velik korak, sta prepričani koordinatorki Marta in Martina (mama in hči, obe medicinski sestri). K sodelovanju sta povabili mlado in staro obeh spolov in od šeststo vseh prebivalcev v vasi se je odzvala desetina. Od decembra jim vsak mesec izmerijo tlak in preverijo težo, februarja in marca so imeli pet delavnic (o vrtu, zdravi prehrani, gibanju, kuhanju), aprila so opravili test hoje (s tega so vsi naši posnetki) in preverili, kaj in koliko ljudje zmorejo. Po enem letu, kolikor traja projekt, bodo opravili test preverjanja, potem pa naj bi postalo vse skupaj način življenja. V Lipi nikogar več ne preseneča, da ljudje hodijo in tečejo, da se v službo odpeljejo s kolesom, da izstopijo z avtobusa eno postajo prej ... In vedno več jih je z žlico, kot radi rečemo.

Pred testom je koordinatorka Martina, ki se bo prihodnji teden poročila in bo v Lipo prihajala samo še na obiske, izmerila krvni tlak. Prav po zaslugi svojega fanta se je najprej srečala s programom Cindi in hitro prepričala tudi mamo. Verjamemo, da bo z izkušnjami iz Lipe »okužila« ljudi v Zgornjih Črncih. Na posnetku meri krvni tlak Bernardi Jerebic. Bernardin mož Franc pa preverja kilograme. Darinka Pucko je lahko samo ugotovila, da ima idealno težo!

Za nujno ogrevanje udeležencev je poskrbela profesorica telesne vzgoje na Zdravstveni šoli v Rakičanu Ema Györek. Pozorno so jo poslušali in pridno delali vaje, ki jih je priporočala. Test je pokazal, da je kondicija pri večini pod poprečjem. Da bi lažje prenašali vsakodnevne obremenitve, se bo treba še več gibati in odvreči kak kilogram.

Hodili so hitro, za klepet skoraj ni bilo časa. Za Francko in Alojza Zadravca ni bilo pretežko, tudi Cecilija Čiček, Marta Zver in Cecilija Bojnec so zmogle. Rezultati preverjanja telesnih zmogljivosti so zabeleženi na kartončku, ki ga vsak hrani doma, in čez nekaj mesecev bodo lahko preverili sami sebe. Zagotovo se vsak potrudi vsaj toliko, da kondicija ne bo upadla, kilogrami pa ne narasli.

I. Benko

FOTO Nataša J.

Nekateri zmorejo še več: Alojz Zadravec je pogumno demonstriral, kako zmore pobrati papir s tal z usti. Imel je več posnemovalcev. Vsem ni uspelo. Še enkrat je pokazal in priporočil vadbo. Poskusite še vi!

Po končanem preverjanju se je krajanom pridružila državna sekretarka Jožica Maučec Zakotnik, ki ima največ zaslug, da se je program CINDI umestil prav v beltinski občini. Ob vsem drugem je z njim na vas prinesla novo obliko druženja ljudi. Nekoč so skupaj česali perje, luščili seme, ličkali koruzo ... zdaj se dobivajo pri merjenju krvnega tlaka, preverjanju teže, hoji, teku, kolesarjenju ... In že zdaj je lahko prepričana, da bodo po enem letu življenja »s programom« ljudje marsikaj prenesli v svoj način življenja.

Milico Makoter, podjetnico s Cvena, je spoznalo tudi Višje sodišče v Mariboru za krivo napeljevanja k umoru svojega moža in poskusu umora sina ter potrdilo kazen prvostopenjskega sodišča v Murski Soboti - 30 let zapora. Milica Makoter se tudi tokrat z obsodbo ni sprijaznila - skupaj z odvetniki pripravlja pritožbo na Vrhovno sodišče v Ljubljani in pravi: » Moji prvi in zadnji besedi sta - nisem kriva.«

Zaupam vase, v svojo nedolžnost

Dobra dva meseca sta minila od najinega zadnjega pogovora. Takrat ste bili v pričakovanju razsodbe Višjega sodišča v Mariboru polni optimizna. Kako je danes, ko je razsodba drugačna od vaših pričakovanj?

»Res je, da smo pričakovali razsodbo v naš prid, vendar to, kar se je zgodilo, se je pač zgodilo. Mi smo sedaj v pripravah na pritožbo na Vrhovno sodišče v Ljubljani, šli bomo tako daleč in hodili tako dolgo, dokler stvari ne bomo prišli do dna. Torej do resnice. Sodba me je zelo prizadela, kljub temu da sem imela ves čas - od seje senata na Višjem sodišču v Mariboru do izreka sodbe - čuden občutek. Ne vem, zakaj. Mogoče zato, ker vem, da sodišče tako hitro ne bo spremenilo svojega mnenja, če se je z izrekom najvišje kazni doslej zapisalo v zgodovino slovenskega sodstva. Prepričana sem, da bo boj težak, saj živimo v zelo majhnem kraju. Pravzaprav tam, kjer sem doma, se med seboj vsi preveč poznamo.«

Kako boste spremenili oziroma dopolnili svojo obrambo?

»Ne bi rada komentirala stališča in dela sodišča, vendar, kot sem povedala že večkrat, nam je bila obramba preprečena, ne samo onemogočena. Mi smo že dober mesec pred izrekom obsodbe na prvostopenjskem sodišču nismo mogli. Tudi rezultatov nismo dobili takoj, ampak šele po enem mesecu. Bile so mi kršene bistvene pravice.«

Tukaj v Mariboru, mislite?

»Že v M. Soboti in tudi v Mariboru. Ne bi rada komentirala zadev, ki se na višjem sodišču ne bi smele zgoditi.«

Lahko to natančneje pojasnite?

»Mogoče bi to pustila za konec, strokovnjaki več vedo. Lahko bi se nerodno izrazila in potem se lahko kakšen stavek drugače razume.«

Pred časom ste dejali, da smo ljudje kot ptice, brez svobode na znamo leteti, živeti. Kakšna so vaša krila danes?

»Moja krila so odrezana od 19. decembra 2000. In dokler se mi krila ne povrnejo, ne bom letela.«

Glede na razsodbo v Mariboru sem pričakovala, da boste danes manj optimistični kot pri najinem zadnjem pogovoru.

»Optimist sem naprej. Trudila se bom, da bom vzdržala in sledila obrambi. Moja dva odvetnika ostajata, zraven smo dobili še pomoč in trdno sem prepričana, da bomo stvari prišli do dna. Primer je res težak in mislim, da mu sodišče v Murski Soboti ni kos.«

v Murski Soboti vedeli, da bom obsojena. Vedeli smo tudi, da bom obsojena na najvišjo možno kazen. Čeprav je bila obramba v enakem položaju kot tožilstvo, se je slednjemu pustilo izvajati vse predloge, nam pa niti enega. Citirala bom besede mojih odvetnikov: »Zvezali so nam roke in noge, zdaj pa naj plavamo.« Zdaj je naloga moje obrambe, da skušamo doseči to, česar nismo ne na prvi in ne na drugi stopnji. Mogoče je vsa Slovenija premajhna za naš primer. Tudi sama bom napisala pritožbo. Do sedaj sem poslušala odvetnika, naredila tisto, kar sta rekla, ničesar nisem povedala brez njiju. Morda sem se sama premalo branila, bila premalo agresivna. V poslovnem življenju sem spoznala, da če si sam ne boš pomagal, ti ne bo nihče. Ko sem ustvarjala firmo, mi ni nihče pomagal, pa tudi sicer v življenju ne. Moji odvetniki se trudijo, popolnoma jim zaupam, vendar sem uvidela, da se moraš boriti sam - z njimi ob strani, seveda.«

Kdaj bo zasedalo Vrhovno sodišče?

»Nekje v treh mesecih bi se moralo v Ljubljani nekaj zgoditi. Trdno sem prepričana, da se bo to sodišče vsaj poglobilo v spis, da bo pretreslo zadeve, ki me obremenjujejo, in se odločilo za ponovno sojenje. To smo pričakovali že v Mariboru, vendar se je zgodilo drugače. Zdaj bom vseeno pokomentirala »pomoč« mojega svaka Jožeta Makoterja, ki je v službi policije že trideset let in je sedaj na oblasti njegova generacija. Upam si trditi, da so njegove korenine segale kar daleč. Naj vam povem, da je med drugim zahteval odškodnino za nepremoženjsko škodo - to so duševne posledice itd., ki naj bi jih utrpel zaradi posledic dejanja. Odškodnina znaša 30 milijonov tolarjev. Ne vem, ali obstaja pravna razlaga za takšno odškodnino. Nobena skrivnost ni, da se je svak ob jaslih naše firme dobro napajal. Prav tako ni nobena skrivnost, da je veliko njegovih pisem romalo na različne naslove. Nekaj jih imam celo tukaj. Pisal je okrožnemu tožilcu, pisal je mojim odvetnikom, naj me ne branijo, po meni je pljuval v pismih mojim sinovom. Vprašanje je, koliko je še teh pisem, od Ljubljane navzdol.«

Od kod to sovraštvo?

»Ne vem, to morate vprašati njega. Sama nisem imela z njim nobenega konflikta, tudi po moževi smrti sem jim pomagala.«

Kaj pa je reklo sodišče glede svakove odškodnine?

»Nič. Verjetno čakajo, da bi bila moja sodba pravnomočna in bi to dosegli. Vendar, z mojimi žulji se ne bo nihče kockal, najmanj pa tisti, ki so imeli pri tem, da sem jaz danes tukaj, veliko vlogo. Dejstvo je in ne skrivnost, da je svak hodil od hiše do hiše in prepričeval ljudi, da sem kriva. Tudi pri mojih je bil.

Kaj je v ozadju moževe smrti, me sprašujete. Verjetno denar. Splošno mnenje, ki so ga še posebej podpihovali časopisi, je bilo, da imam veliko denarja. In to doma. Tudi to je stvar, v katero sodišče in policija nista posegla. Prosili smo sodišče, naj upošteva ta dejstva, vendar nam ni ugodilo. Bi pa obtožnica padla, če bi se te zadeve upoštevale.«

Ste bili na obravnavi v Mariboru?

»Kot poslušalci smo bili na seji senata, sodelovati pa

V življenju niste nikoli bežali pred težavami.

»Ja, pa tudi sedaj ne bežim. Če bi me pustili, bi stala tam, kot vedno. Ne bi se skrivala pred nikomer. Meni vedno potrjujejo pripor zaradi »begosumnosti«. Ne vem, kje so to pobrali. Mislim, da lahko vsi, ki so zaposleni v mariborskih zaporih, potrdijo, da za to nisem pokazala najmanjšega povoda ali storila nekaj, kar tu ni dovoljeno.«

Se je po pobegu Žaliga nadzor nad vami kaj poostril?

»Da, se je poostril.«

Kako ste to sprejeli?

»Zavedam se, da sem v priporu, in moram sprejeti njihove odločitve nadzora. Te niso plod zaposlenih, oni me varujejo, kot je ukazano. Mi je pa težko, saj veste, ni normalno, ko se samo tebi v zaporu montirajo dodatne rešetke. To so psihološki pritiski, ki puščajo posledice.«

Dejali ste, da če bi še enkrat živeli, v svojem življenju ne bi ničesar spremenili. Kako pa vidite svojo prihodnost?

»S priporom mi je bil uničen del življenja, ki se ne da povrniti. Tudi če sedaj pridem ven, bodo posledice ostale. Najhujše pri tem pa je, da ne vem, zakaj sem kaznovana. Sedaj živim v pričakovanju sojenja v Ljubljani. Upam, da bo to sodišče pretreslo naše dokazne predloge in nam jih bo dovolilo uporabiti. Do sedaj ni bilo tako. Zadeva Makoter je zgodba, sestavljena na policiji. Tožilec od tega ni odstopal, sodišče je njegovi zgodbi sledilo, niso dopustili niti najmanjšega odstopanja, ker bi se potem vse porušilo.«

Do sojenja v Ljubljani ostajate tukaj?

»Mi smo se sedaj pritožili na sklep o podaljšanju pripora in pričakujem, da bo pritožbi ugodeno, če ne prej, pa na Vrhovnem sodišču.«

To pomeni hišni pripor?

»Lahko. Vendar, sodišče ima fiksno idejo, da bom pobegnila. Pri tem navajajo dva razloga - premoženje in poslovni partnerji v tujini. Kar se premoženja tiče, moram povedati, da je to počitniški kontejner brez vode in elektrike pri Medulinu, star več kot petnajst let, glede poslovnih partnerjev pa, da tu ljubezni ni. Da bi ti tujci pomagali v stiski, dali zatočišče ali kaj podobnega, veste, da tega ni. Poslovni odnos da, kaj več, ne. Moji odvetniki so ponudili varščino v višini 500 milijonov tolarjev. Od tega denarja so velik del zastavili moji sodelavci, nekateri celo cela premoženja, kar je dokaz, kako mi zaupajo, da verjamejo v mojo nedolžnost. Kljub temu sodišče o priporu še odloča. Ko se nekdo zaroti proti tebi, je pač tako. Morda čakajo, da bom obupala, da si bom sodila sama, da bom pobegnila in da tega pritiska ne bom prenesla. Vendar, kot vidite, sem tukaj, tu sedim z vami in se trudim prenesti tako nizke udarce.«

Ste v tej situaciji kdaj premišljevali o samomoru?

»Človek je dostikrat v stanju, ko ne vidi izhoda. Toda jaz imam okoli sebe toliko ljudi, ki me podpirajo in mi stojijo ob strani. To me ‚drži gor'.«

Je pa tudi pripor časovno omejen?

»Da, na dve leti, pri meni sme trajati do 14. 7. 2003. V tem času pa se bo nekaj zgodilo, upam, da se bo sodišče v Ljubljani potrudilo. **Zaupam vase in v svojo nedolžnost.**«

Za Milico Makoter se govori, da je prepametna, da bi naročila umor svojega moža, ker ve, kaj temu sledi. Po drugi strani pa, da razmere v zakonu niso bile rožnate in bi lahko kaj storila v samoobrambi.

»Tega ne bi komentirala, ker o tem nisem nikoli razmišljala. Na svetu je veliko uspešnih ljudi, ki imajo v družini prav tako težave, kar pa nikakor ne more biti razlog za takšna dejanja. Rekli ste, da se govori, da je Milica prepametna, da bi naročila umor svojega moža.

Nekateri pa pravijo, če je tako uspešna v poslu, je sposobna tudi tega. Ljudje se različno pogovarjamo.«

R. FICKO
Natalija Juhnov

Najprej so zadonele fanfare, potem pa se je začela razlegati po soboški Slovenski ulici mednarodna himna študentov Gaudeamus igitur, dvignila se je v višave in se nekje visoko na nebu združila s pesmijo vseh slovenskih maturantov, ki so v naslednjem trenutku zrušili svetovni rekord v plesu četvork. Tako je postalo štiristo šestnajst dijakov četrtih letnikov Gimnazije Murska Sobota, Srednje poklicne in tehniške šole, Srednje Ekonomske šole, Srednje zdravstvene šole, Kmetijske srednje šole in Srednje šole za gostinstvo in turizem iz Radencev v petek točno ob 12. uri pod taktirko plesnega učitelja Ambroža Pušnika del zgodovine. Po vsej Sloveniji je po ulicah plesalo četvorko 8528 dijakov ali 2132 četvork. Organizator Maturantske parade 2002 je bila plesna šola Devžej.

»Na to smo čakali štiri leta«

A. Nana Rituper Rodež

Tik preden se je začelo odštevanje, so se še nekaj trenutkov prej dobro razpoloženi maturantje umirili in postali resni. Nihče ni več zapiskal v pišćal, katerih zvok je še prej paral ušesa in bobniče, nihče ni segel v vrečko z moko ali rižem, da bi posipaval svojega sošolca ali prijatelja, prej razposajen smeh pa je ostal le še nasmešek. Sedaj gre za res. Plesati četvorko ni kar tako in ni vsakemu dano, da bi se zavrtel v enem najbolj veličastnih plesov.

Ob pločnikih so se zbrali dijaki, prišli so starši, dedki in babice ... »Tam je pa naša,« sem lahko slučajno ujela eno od babic, ki je ponosno gledala svojo vnukinjo. Ko pa so zadoneli prvi takti Gaudeamusa, je marsikoga stisnilo pri srcu in zarosilo se je marsikatero oko. Otroci postajajo odrasli, saj bodo z zadnjo sliko četvorke stopili prvi korak na poti med odrasle, ki so oživili spomine na svoje maturantske plese, na svojo četvorko, ki so jo odplesali, ali pa je zaradi kakršnih koli razlog pač niso. To je ples, s katerim se identificirajo mnoge generacije, in med tem ko se plesi, ki so »in« in ki so »out«, spreminjajo, ostaja četvorka vedno četvorka z vsemi svojimi slikami. Prizor na ulici je bil ganljiv, in čeprav so plesali maturantje v navadnih oranžno črnih majicah, kavbojkah in bulerjih, je bil pogled prav veličasten. Ravno tako, kot če bi se odeli v slovesne obleke. Četvorki pa sta sledila še sotiš in šamarjanka. »Na ta dan smo čakali štiri leta,« mi je povedal maturant Bojan, ko je odplesal. Čakajo pa jih še matura, zaključevanje ..., ampak tisti popoldan ni bilo dovoljeno misliti na to, kajti zabava se je ob glasbeni skupini Posodi mi jürja popoldan nadaljevala, za nekatere pozno v noč, morda pa je kdo slekel slovesno majico maturantske parade šele proti jutru.

Prekmurski maturanti v Guinnessovi knjigi rekordov

104 četvorke, ki so na Slovenski ulici v Murski Soboti zaplesale četvorko, so se pridružile 2028 slovenskim, s katerimi so skupaj podrli svetovni rekord v plesanju četvork in se zapisali v Guinnessovo knjigo rekordov.

Jure Zauneker

Po končani četvorki so mladi, oblečeni, kot se pač mladi oblačijo, v kavbojke in v bulerjih, zaplesali še sotiš in šamarjanko. Ob tem pa sem jaz čutila mravljince.

Kavalirji so dekletom odprli dežnike, za senco seveda. Na srečo je bilo našim plesalcem naklonjeno tudi vreme. Verjamem, da našim strumnim maturantom ne more nič do živega.

V petek popoldan ni bilo dovoljeno misliti na šolo, maturo in vse druge skrbi, ki jih še čakajo. To je bil dan, na katerega so maturantje čakali štiri leta.

Čeprav so plesali maturantje v oranžno črnih majicah, je bil pogled nanje veličasten in ganljiv. To so občutili tudi vsi, ki so se zbrali na pločnikih in obujali spomine.

Mi smo za *žur* ali: *Kdor ne skače, ni maturant.*

SVET JE NOGOMET

Če je denar sveta vladar, je nogomet svetovni kralj. In ker je tako, se tudi Penova trojka ni mogla odločiti drugače, kot da se je na akcijo podala v največje regijsko trgovsko središče in pripravila nagradno brcanje. Pa ne kar tako, ampak so pomurski nogometni navdušenci z žogo merili kar v nacionalne junake, reprezentante Slovenije. Kot se spodobi, je bil zgoraj (in ga je bilo najtežje zadeti) naše gore list Milan Osterc. Podobno kot soigralce smo s pomočjo naključnih »nogometašev« zadeli tudi njega. Vsi skupaj pa upamo, da bo zadel v Koreji tudi on. Nasprotnikov gol seveda!

Jutri bodo začeli brcati v Aziji, mi smo že odbrcali!

Selektorja Katanca je zamenjala Penova trojka v sestavi Bojan, Dodo in Irma. Našo enajsterico lahko razberete z Juretove fotografije, kajti Endre je »ta prave podobe na ogled postavil«. Bile so dovolj vabljive za obiskovalce in še posebej za obiskovalke, tako da trojka ni imela prav posebnega dela, le dobro smo se imeli v družbi naših strelcev. Prepričali smo se, da so v navijačih ogromne zaloge pozitivne energije, ki bo zagotovo sevala vse tja do Koreje in Japonske. In pričakovanja so velika!

Po nakupih v športno trgovino se je odpravila v četrtek popoldne Melita Moravec iz Verženja in niti slutila ni, da bo ta dan brcala žogo in se pogovarjala o nogometu. Za cilj si je izbrala Knousa, ker ji je fant všeč. Prvič ni padel, v drugo pa je njena desna noga udarila prav v cilj in si prislužila Penovo nagrado. »Svetovno prvenstvo bom zagotovo spremljala in si večino tekem ogledala po televiziji, čeprav sicer nisem nogometna navdušenka.«

Janez Zobarič iz Murske Sobote je Kariča zadel »od prve«. »Absolutno, gledal bom vse tekme, tudi če si bo za kakšno treba vzeti dopust. Naši fantje nobene ne bodo izgubili. Prva bo neodločena, na drugih bomo s skupnimi močmi zmagali. Gremo naprej!«

Marjana Gumilar iz Rakičana si je za svoj cilj izbrala Rudonjo, ker dobro »zgleda« in še bolje igra. Penovec Bojan ji je nastavil žogo, kot je naročila (sama je namreč izkušena nogometašica - igrala je v ženski ekipi Moravec), in kot iz topa je zadela izbrani cilj. »Pri nas doma je nogomet prav zares doma. Mož, jaz, brca že dvanajstletni sin Jožek, hčerka Mateja pa je v ženski ekipi tretje osemletke in so pionirske državne prvakinje. Svetovno prvenstvo bom spremljala od začetka do konca. Televizijski sprejemnik bom namestila tudi v mojem frizerskem salonu.«

Ker je šlo ženi tako dobro, se je tudi mož Vlado odločil, da poskusi in dokaže ženi, da je boljši. Izbral je najtežjo tarčo - Osterca. Prvič je šlo mimo, pri drugem poskusu pa je seveda zadel! In Gumilarjeva sta odšla domov z darilci v naročju in svojima zadetima tarčama, ki bosta morda še prav prišli kot navijaška rekvizita!

Darko Gergar iz Šulinec je Penovo trojko najprej prepričal, da smo mu dovolili dva poskusna strela, ker že dolgo ni brcal. Potem si je izbral za svojo tarčo Čeha, ker je bil na največji škatli. Preden je šlo zares, je hotel še na en »špricer« za pogum, pa mu nismo dovolili, saj doping tudi v nogometu ni dovoljen. Prvi udarec je zgrešil piramido, v drugo je bil Čeh zadet. »Se ve, da bom navijal in da bomo že na prvi tekmi zmagali!«

Dejan Baranja z ženo Diano in sinkom Rokom je najprej samo pogledoval proti naši piramidi, pa mu »fuzbalska« žilica ni dala miru. Ko je opazil žogo, čeprav ni bila prava nogometna, ampak taka iz Kekčeve trgovine, ni mogel mimo. Pred leti je igral za Muro, zdaj še nabija pri enem od avstrijskih klubov, zato je bil prepričan, da bo zlahka sesul Novaka. Prvi udarec je zgrešil (na svetovnem prvenstvu bi to lahko bilo usodno, saj za ponovitve ni priložnosti), tudi drugič ni bilo bolje, v tretje, ko je z žogo letel tudi copat, pa je Novak padel. Bilo je dovolj za tolažilno nagrado. »Verjamem v naše fante. Paragvaj bodo premagali, z drugimi igrali neodločeno!«

Na koncu je preverila svoje žogobrcarske sposobnosti še Penova trojka. Rezultati: Bojan je sesul Zahoviča s prvim strelom, Dodo je zadel tako natančno, da se je sesula celotna piramida, Irma pa sem ciljala Novaka tako, da so padli vsi, samo Novak je ostal nedotaknjen.

STAVA PENOVIH STRELCEV

PRVA TEKMA
Slovenija : Španija

Marjana Gumilar 0 : 1
Vlado Gumilar 1 : 1
(Zahovič)
Dejan Baranja 0 : 0
Darko Gergar 2 : 1
(Zahovič in Osterc)
Janez Zobarič 0 : 0
Melita Moravec 2 : 0
(obakrat Zahovič)

I. Benko

J. Zauneker

Za dobljeno stavo sledi v junijski številki Penovo presenečenje!

Doktor Franc Planinc in njegova žena Marija sta se spoznala na plesu

»Morebiti se bo slišalo čudno, toda v Prekmurje me je pripeljala nalezljiva ohromelost prašičev,« pravi o svojem prihodu v deželo ob Muri doktor Franc Planinc. Po poklicu je namreč veterinar in takrat je bilo omenjeno bolezen treba zatirati, zaradi česar so ga leta 1953 zaprosili, da pride iz Ljubljane in pomaga tukajšnjim veterinarjem. Vendar pa tudi Ljubljana, kjer je v začetku delal, ni bila njegov rojstni kraj. Rodil se je v Dobovi pri Brežicah. V kraju torej, ki ga mnogi poznajo predvsem po tem, da je tam zadnja železniška postaja pred mejo s Hrvaško, drugi pa spet po prijaznih ljudeh, ki živijo v tamkajšnji okolici. Sicer pa naj v uvodu še zapišemo, da doktor Franc Planinc v Prekmurju ni ostal zaradi svojega dela, saj so bolezen prašičev izkoreninili. Na enem od plesov v takratnem domu Partizan je namreč spoznal svojo ženo Marijo. Zanimivost je bila ta, da tudi ona ni bila Prekmurka, temveč je takrat prišla iz Ljubljane samo na obisk. Kljub temu sta nato za kraj svojega življenja izbrala prav M. Soboto.

Franc in Marija sta se spoznala na plesu. Čeprav nobeden ni bil iz Murske Sobote, sta se pozneje odločila, da bosta živela prav v Prekmurju.

O poroki je pisalo v časopisu

Čeprav sta načrtovala, da se bosta poročila avgusta, sta morala poroko zaradi orožnih vaj prestaviti.

Najprej je bila samo sobica

In če smo že v začetku omenjali železnico, naj zapišemo, da je tudi Franc Planinc prvič prišel v Mursko Soboto z vlakom. Prometne povezave so bile takrat še slabe, vsake toliko časa se je moral vlak ustaviti zaradi vojaških kontrol, kakršnih se nekateri še spominjate na meji z Madžarsko. Vojaki so pregledali osebne dokumente in dovolilnice za prihod v Prekmurje, nato pa vlakovno kompozicijo spustili naprej. Tudi ceste v takratnih časih še niso bile urejene, kakor so danes. V Murski Soboti je bilo le nekaj metrov tlakovanca. »V začetku so mi dali sobico na takratnem še Veterinarskem zavodu, delovne razmere sicer niso bile enake kot na Veterinarskem znanstvenem zavodu, kjer sem bil zaposlen v Ljubljani, toda pomoč je bila potrebna, pa še veliko sem se naučil o Prekmurju. O njem v začetku nisem vedel veliko, edino to, kar sem se naučil na Gimnaziji v Mariboru. V začetku mi je delala največ težav prekmurščina. Zelo sem se moral truditi, da sem razumel vse besede,« se spominja doktor Planinc. Prekmurci so mu že takrat ostali v spominu kot prijateljski in prijazni ljudje. Tudi ko so bili veterinarji na terenu, so jih sprejeli za svoje in jim ponudili svojo gostoljubnost.

Najprej na orožne vaje, nato poroka

Prisrčno je bilo tudi na plesu, kjer je spoznal Franc Planinc svojo ženo Marijo. Takrat so bili plesi drugačni, kakor so danes, pa tudi večkrat so jih prirejali. Čeprav je bilo med njegovim začetnim bivanjem v pokrajini ob Muri veliko lepih dogodkov, pa Franc Planinc v začetku ni dokončno ostal v Prekmurju. To se je zgodilo šele leta 1955. Žena je bila medtem v Ljubljani na višji medicinski šoli, naš sogovornik pa pri tem dodaja: »Midva sva imela v začetku tako srečo, da ko sem jaz bil na terenu, je bila ona v Ljubljani. Ko pa je imela ona počitnice, sem bil jaz v Ljubljani. Še ko sva se hotela poročiti, se nisva mogla časovno uskladiti. Pa nisva bila midva kriva. Tik pred poroko sem dobil namreč vabilo na orožne vaje. Tako sva poroko z avgusta prestavila na september. Poleg tega sem bil vmes še štiri mesece v tujini, saj sem dobil tako imenovano angleško štipendijo. Dva meseca sem študiral na Danskem, dva pa na Nizozemskem.« V spomin na tiste čase ima doma izrezek iz časopisov, ki na fotografiji prikazujejo njega in njegove kolege v enem od tamkajšnjih laboratorijev. Poleg časopisnega članka iz danskih časopisov je tudi kopija časopisa Poročevalec. V njem je označena čestitka oziroma obvestilo o poroki Franca Planinca in njegove Marije. Po poroki odločitev o tem, da bosta ostala v Murski Soboti, ni bila težka. V Ljubljani je bilo namreč zelo težko dobiti stanovanje, vsaj težje kot v Prekmurju. To pa ni bil edini razlog, saj sta se na življenje v naših krajih že oba navadila.

Povsod je bilo lepo

Danes sta že oba upokojena. Doktor Planinc se s prijetnimi mislimi spominja vseh svojih služb. Bil je zaposlen v Klavnici, tudi v laboratoriju, pa v Mlekoprometu in nazadnje na Agromerkurju. Pri tem še razloži: »Povsod je bilo lepo, čeprav so v vseh službah tudi dobri in slabi trenutki.« Ob svojem delu je našel tudi čas za dodatni študij. Vedno se je izobraževal in hrepenel po novem znanju. Tako je leta 1966 tudi doktoriral na Univerzi v Ljubljani na področju higiene živil. Morebiti bi se vsem zdelo čudno, kako je ostalo poleg službe in študija še kaj časa za družino. »Kjer je volja, sta tudi čas in moč,« pravi doktor Planinc. Sin Andrej živi danes v Ljubljani, vnuka Nejc in Luka pa se vedno razveselita obiska pri babici in dedku v Murski Soboti. Prav tako pa tudi vnuka Tjaša in Gregor, ki živita s hčerko Alenko v Murski Soboti.

S sošolci se srečujejo vsako leto

Franc in Marija Planinc se še vedno rada vračata v Dobovo in v Ljubljano. Še pred štirinajstimi dnevi je praznoval doktor Planinc s svojimi sošolci iz osnovne šole obletnico. »Sicer nas je bilo iz dveh razredov samo trinajst, saj vsi niso prišli, toda nekateri vztrajamo in se srečujemo vsako leto, « pravi doktor Planinc. Mi pa naj zapišemo, da je med njegovimi sošolci tudi doktor Toporišič, znani jezikoslovec. Doktor Planinc je bil aktiven tudi v različnih društvih. Med drugim je bil podpredsednik društva upokojencev Murska Sobota, zdaj pa deluje v Društvu izgnancev, ki je bilo ustanovljeno pred nedavnim. V enem letu je pridobilo 56 članov. Obenem je tudi zbiratelj znamk in kovancev. Doma ima ogromno albumov, ki bi mu jih zavidal marsikateri numizmatik. Poleg tega sta z ženo veliko potovala. Bila sta v Rusiji, v Španiji, v Italiji ... »V šali pravijo, da upokojenci nikoli nimajo časa,« se nasmehne doktor Planinc, »toda kljub temu ga bomo z družino našli toliko, da bomo tudi to poletje nekaj dni preživeli skupaj, postorili kaj okoli hiše, obiskali Dobovo ali Ljubljano in še in še bi lahko našteval.«

Dejan Fujs

Med vsemi doživetji so se v spomin vtisnila tudi potovanja. Eno od najlepših je bilo tudi v Španijo.

Doktor Franc Planinc se je izobraževal tudi na Danskem. Fotografija iz tamkajšnjega laboratorija je bila objavljena tudi v časopisih.

Ivanovo življenje v očeh brata Ludvika, ki mu je bil več kot brat, kot je sam povedal ...

Družina Jožefe in Franca Krambergerja leta 1943. Ivan stoji ob mami (desno).

Takole sva z Ivanom (levo) pozirala leta 1951 - takrat sem bil sam bolj suhljat, on pa že bolj okrogel.

Še en družinski spomin na Negovo. Ivan je skrajno levo v drugi vrsti.

V bolnišnici v Risnju (Črna gora), po »vojaški« nesreči 1962.

Eden Ivanovih zaščitnih znakov: bugatti.

Dobro odmerjen strel pred desetimi leti v Jurovskem Dolu je vzel življenje dobremu človeku iz Negove. Ne pa tudi njegovih dejanj. Bil in ostal je osebnost, zato ga zgodovina ne bo mogla zamolčati.

Mama je rekla: »Ko je bil mali, je bil falot!«

Tako je povedala v filmu Trnova pot, ki ga je o Ivanovem življenju posnela Slovenska televizija, njegova tedaj 90-letna mati Jožefa Kramberger. Njej in očetu Francu, ki sta bila viničarja pri Strmškovih v Ženjaku, se je rodil 4. maja 1936. leta deveti otrok v družini z enajstimi otroki, Ivan. Ko je dopolnil dve leti, je postal iz viničarskega otroka »želarski«, saj sta si kupila oče in mati za mamin »lon« (plačilo za delo dekle), ki ga je prislužila z desetletnim delom kot dekla pri gospodarju Strmšku, v Negovi majhno »freto«, posest, kjer sta gradila novo hiško. V njej je bila le ena soba (obenem tudi kuhinja). Dva otroka, Jožica in Francl, sta ostala pri svoji botri, pri Strmškovih, drugih sedem se je vselilo. Domek v Negovi sta starša dograjevala, vendar so morali otroci drug za drugim od hiše. Šli so za pastirje. Zakaj? Verjetno zaradi pomanjkanja hrane, morda pa tudi zato, da bi si pridobili delovnih navad, kajti na tako majhni posesti ni bilo dela za toliko rok. In tako je tudi Ivana doletela usoda, da je moral zapustiti dom, ko je bil še otrok.

Njegovo brezskrbno življenje v Negovi je teklo od dveh let starosti do dvanajstega leta. V prvi razred osnovne šole je stopil 1943. leta. Z njim sem šel s 6 leti v šolo tudi jaz. Kot je rekel oče, ki je bil inteligenten mož, je najbolje, da gresta Ludvik in Ivan skupaj v šolo, se bosta lažje učila. Kljub očetovi pomoči mu učenje ni šlo, tako da je padla tudi kaka »poklavušnca« ali zaušnica. Z očetom sta vadila stavek iz čitanke: »Črtomir črta črto.« Oče mu je v čitanki, namerno, obrnil list na drugi tekst, Ivan pa je ob gledanju v čitanko bral: »Črtmir črta črto.« In že je padla zaušnica. Kot sem pozneje ugotavljal, je oče odnehal, saj je videl, da mu učenje ne gre. Bil je pa dober praktik. Da bi imel čim manj skrbi s kravo na paši, je materi »kradel« sol, jo raztopil v vodi in poškropil travo, da se je krava mirno pasla. Seveda je bila tedaj sol draga kot žafran, pa še težko jo je bilo dobiti.

Bo šel od hiše Ivan ali jaz?

Mama je nekoč omenila, da išče neki kmet v Voličini pastirja. Nič ni vprašala, ali bi kateri šel za pastirja. Kar sama, Ivan in jaz, sva se ponudila. Seveda mati obeh ni želela dati. Odločila se je, da bo dala Ivana. Da bi ne bilo prepira, je z njim, ne da bi se poslovil, izginila. Po 20-kilometrski poti se je Ivan znašel pri velikem kmetu v Voličini. Dveletnega suženjstva pri izkoriščevalskem kmetu ga je rešil brat Lovrenc. Ponoči ga je »ukradel« in ga odpeljal k novim gospodarjem Strmškovim v Ženjak. Po štirih razredih osnovne šole je šel k mojstru Alojzu Papiču v Žerjavcih za dimnikarskega vajenca. Kot dimnikarski pomočnik je delal v Teharjah pri Celju, nato pri Lenartu in mnogo pozneje v Črni gori.

Pobeg čez mejo in zmrznjeni prsti

Služenju vojske se je skušal izogniti s pobegom v Avstrijo. Poskusil je na mejnem prehodu Trate, ki ga je kot dimnikar dobro poznal. S kolesom se je postavil na hribu in čakal, ko so cariniki odprli rampo za prehod avtomobila. Toda bil je prepočasen, saj se je rampa prej zaprla. Ni prišel v Avstrijo, pač pa v zapor, ki je bil v Slovenski ulici v Mariboru. Tam so mu iz »glave«, seveda po hrbtu z bičanjem, stepali misel na pobeg. »Gle kake štrafne man po hrbti,« mi je kazal. In že se je bližal poziv za vojsko. Izmislil si je novo metodo. Pozimi, bil je strašen mraz, si je palec in kazalec trdno prevezal v drugem členku in ju pustil zmrzniti. Upal je, da mu tako ne bo treba služiti vojske. Toda plastična kirurginja dr. Zora Janžekovič se je na vse načine trudila, da mu prsti ostanejo. Uspelo ji je. In tako je Ivan vseeno moral k vojakom. V vojašnici v Danilovgradu je opravil vozniški izpit in polkvalifikacijo za avtomehanika. Kot voznik tovornjaka se je zaposlil v vojaškem podjetju, kjer je doživel leta 1960 težko prometno nesrečo in je ostal po 9-mesečnem zdravljenju v bolnišnici Risan invalid. Vozil ni več, pač pa je postal v Baru dimnikarski obrtnik. Po dveh letih, leta 1963, se je vrnil v Slovenijo in iskal poti, kako priti na Zahod.

Prek zelene meje v obljubljeni deželi Nemčiji

Zaposlil se je v opekarni pri Gradcu, a jo je, ker je bilo delo pretežko, po 14 dneh zapustil in se podal čez zeleno mejo v Nemčijo. Nemško mejo je peš prestopil pri Kufsteinu in se po dveh dneh pešačenja prebil do Münchena. Poslali so ga v zbirni begunski center v Zirndorf, od koder ga je pot zanesla v Duisburg, kjer je preživel več kot 22 let. Tu se je začela njegova pot do popularnosti. Njegova prva zaposlitev je bila v mehanični delavnici. Delal je le dva dni. Zaupali so mu remont motorja popularnega volkswagna. Dali so mu »kišto« ključev in še kaj in moral bi začeti z remontom. Kot je ugotavljal, mu črnogorska diploma mehanika ni pomagala. Zaposlil se je v tovarni bakra Duisburger Kupferhutte, kjer je delal za tekočim trakom. Z njim sem delal leto dni tudi jaz.

Ivanov vzpon v službi in v javnosti

Ker je bil iznajdljiv, saj se je znal prikupiti (jaz temu rečem prilizniti), se je »povezal« s šefi. Kot »mehanik« se je javil, da jim očisti in podmaže avte, in to so bile njegove nadure. Na svojem delovnem mestu pri retortni peči za praženje bakrene rude je naredil nekaj izboljšav. Ena takih je bila čiščenje transportnega polža v peči. S svojim preprostim predlogom je tovarni prihranil 360.000 mark letno. Prejel je nagrado. Še več pa mu je pomenilo to, da so ga sodelavci spoštovali in ga cenili. Izum je cenil tudi njegov šef, ki ga je poslal na šolanje za dializnega tehnika, saj so gradili v tistem času ob bolnišnici Marienhospital v Duisburgu dializni center. Ivan ni imel šol, toda bil je praktik. Med več kandidati je bil najboljši in postal je tehnični vodja dializnega centra. To mu je dvignilo ugled, plača pa je bila trikrat višja.

S svojimi izboljšavami, tudi s prvim bugattijem, ki ga je izdelal na podvozju popularnega VW-hrošča, je prišel v medije. Za to je seveda poskrbel sam. Tu in tam sem mu poslal izrezke iz časopisov, kjer so bili objavljeni moji prispevki. Ti so bili tudi v Vestniku. Ko jih je prebral, mi je odpisal: »Ludvik, boš videl, tudi jaz bom v medijih!« S tem je hotel reči, da bo tudi on »novinar«. Ustanovil je Društvo nemočnih ljudi, kamor je vabil vse, ki se zavzemajo za tiste, ki si sami ne morejo pomagati. Pri tem je imel srečo, da je imel v hiši tajnico. To je bila njegova žena Marjeta, ki je obvladala nemški jezik. Novinarji, predvsem svobodni, so se kar trgali, kdo bo poročal o njegovem delu. Če se nič ni zgodilo, je dogodek naredil Ivan. Pri tem je imel velikanski uspeh.

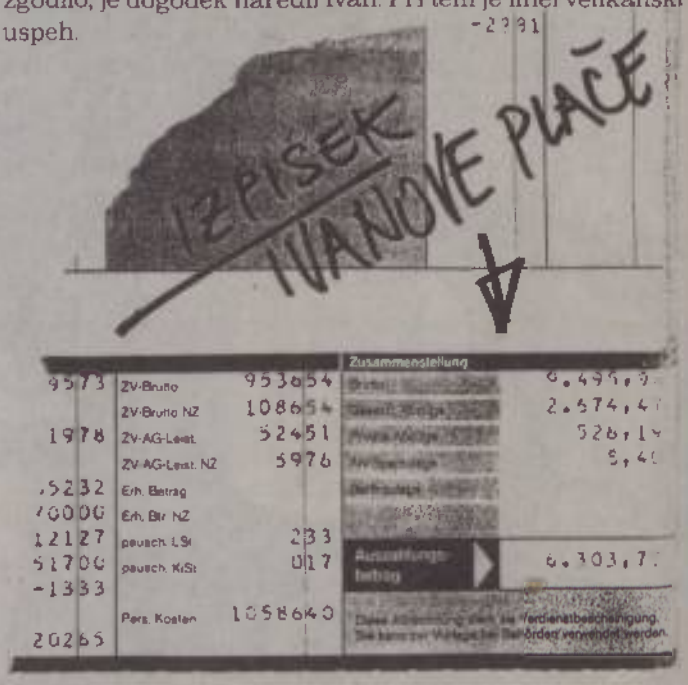

Izpisek Ivanove plače - nad 6.300 nemških mark

7. junija 1992 ob 18.40 so ubili Ivana Krambergerja

S svojim nastopanjem si je pridobil prijatelje in nakopal sovražnike

V svojih nastopih je bil neusmiljen in predrzen do oblasti, bodisi mestnih ali državnih. Tako si je sposodil tovornjak, nanj naložil bolniško posteljo s pacientom, ki ga je priključil na dializni aparat, in ga protestno postavil na ogled v glavnem mestu Bonnu. S tem je kritiziral odgovorne zaradi tehničnih pregledov dializnih aparatov. Želel je povedati, da morajo avto pregledati vsako leto, dializnih aparatov pa nihče ne kontrolira. Od njih pa je odvisno človeško življenje. Postavil se je tudi proti policiji in mesni oblasti Duisburga. Mesto je motoristom, ki so se zbirali kot »rockerji«, zaračunavalo parkirnino. In že je rešitelj Ivan priredil demonstracije motoristov. Prišlo jih je več kot 2000 iz vse Nemčije. Oblast je morala popustiti. Motoristi niso več plačevali parkirnine, Ivan je zmagal. Seveda je vse to Ivana obremenjevalo. Dobival je na stotine pisem, pohvalnih in nenaklonjenih.

Z delom v bolnišnici si je materialno opomogel. V 80. tih letih je znašala njegova plača več kot 6.000 DEM. Leta 1973 je začel ob Negovskem jezeru z gradnjo gostilne in stanovanja. Otvoritev je bila 1. maja 1985, gostilno pa so po Ivanovi smrti zaprli. V njej sedaj živi njegova žena Marjeta s sopotnikom Andrejem Krambergerjem, s katerim ima 7-letna dvojčka Saro in Alena, ter Ivanovima sinovoma Ivekom in Denisom. Njena prva otroka Boris in Bogdan sta si ustvarila svoji družini.

S tretjo ženo Marjeto je živel vse do smrti, 19 let

Ivan se je rad oziral po dekletih. Po dekletih sem zapisal zato, ker po moje, poznal pa sem ga v dno duše, nikoli ni snubil poročene ženske. Njegova tarča so bile mladenke, ki jih je prikupni in priliznjeni mladenič, ki se je postavljal z motorji in avtomobili, znal hitro osvojiti. A večinoma pri njem niso dolgo zdržale. Dokaz so tri poroke. Svojo prvo ženo Lojzko, ki je bila dijakinja v Ljubljani, je našel kot avtoštoparko in jo je v dveh tednih, ko je bil na dopustu iz Nemčije, poročil. Z njo ni živel, saj je ostala v Sloveniji. Po enem letu »dopisne« zakonske zveze je žena zahtevala ločitev. Tudi drugo ženo Marjeto je »ulovil« kot štoparko. Po poroki jo je odpeljal v Nemčijo, a se je tudi z njo hitro razšel. Šele tretja poroka z Marjeto, ki se je pisala Kaučič in mu je pri pripeljala v zakon dva otroka, je imela večjo veljavo, saj je zakon trajal 19 let, to je do Ivanove smrti. Tedaj, ob cerkveni poroki, mu je negovski župnik Ivan Petek svetoval: »Ivan, cerkveno se ne poroči, saj je nevesta premlada (bila je mladoletna) in tudi ti nisi stabilen.« Ivan mu je tedaj odgovoril: »Gospod, kaj pa, če bo vaš »žegenj« pomagal.« In res je pomagal, saj sta z Marjeto živela umirjeno zakonsko življenje. Ker človek ne more iz kože, je Ivan, če je bil sam na dopustu, tu in tam pobral kako štoparko, le da se ni mogel več »poročiti«. Z ženo Marjeto sta živela v Duisburgu, kjer si je ona našla delo v menzi na železnici, pozneje pa v bolnišnici. Tam je opravila vozniški izpit in se tudi izobraževala v gostinskem poklicu. Ivanu je bila dragocena tajnica, saj mu je morala brati in odgovarjati na številna pisma.

Biti v središču dogajanja

To je bila njegova želja od malih nog. Prvič je tekmoval okrog leta 1953 na kolesarski dirki po Lenartu, kjer je bil drugi. Pri vojakih si je prislužil medaljo za vojaške vrline, ki mu jo je podelil vrhovni poveljnik tedanje Jugoslavije Tito. Njegov tekmovalni duh ga je pripeljal med inovatorje, pozneje pa v medije. Rezultat tekmovalnosti je bila tudi kandidatura na volitvah za prvega samostojnega predsednika v samostojni Sloveniji. Prav to je bilo žanj usodno. Kot je znano, so mu grozili že v Nemčiji, nato pa tudi v Sloveniji. Ko je doživel zrežirano nesrečo na avtocesti Maribor-Celje, mi je povedal: »Po avtocesti sem vozil bugattija. Več kilometrov sem opazoval, kako me spremlja večji črni avto s tujo registracijo. Zdaj je vozil za menoj, zdaj vštric, zdaj pred menoj. Nenadoma je zavil pred moj avto in že je počilo. Z vsemi močmi sem se prijel za volan, da me ni vrglo iz avtomobila. Po mojem sem vozil prepočasi, več kot 80 km na uro ponavadi nisem vozil, da bi jim atentat uspel. Rešilo me je tudi moje oblačenje, saj sem imel oblečeno debelo majico, jopič iz ovčje kožuhovine in usnjeni motoristični plašč. Med srajco in jopičem sem imel milimeter debelo pocinkano pločevino. Prav ta me je po vsej verjetnosti obvarovala, da mi sila ni zlomila prsnega koša.«

Od tedaj je Ivan vedno govoril, da ga bodo ubili. Še v sredo, pred umorom, ki se je zgodil v nedeljo, je ob poslavljanju ob njegovi hiši pri Negovskem jezeru od njega in Marjete slednji povedal: »Marjeta, če jaz ‚merjem', na Ludvika ne pozabi!« Pri tem je mislil na moje delo, ki sem ga opravil pri gradnji hiše, ki jo je od temeljev do strehe postavil brat Francl. Na sprehodu ob jezeru mi je še dejal, da mora otrokoma Iveku in Denisu urediti nemško državljanstvo, da bosta preskrbljena, če se mu kaj zgodi. To je bilo moje zadnje srečanje z Ivanom, saj so se njegove slutnje o smrti uresničile po štirih dneh.

Ivanu sem napisal pet knjig

Formalna izobrazba mu je zadoščala zgolj za to, da je komaj znal pisati. Izšolalo ga je življenje. Iznajdljivost in ročnost je podedoval po očetu, ki je bil po poklicu kolar. Izučil se je v Mariboru in ob kolarstvu obvladal na desetine poklicev. Rekli so mu »tauzenkunstler«. To je tudi bil, saj se je lotil še kleparstva, mizarstva, sodarstva, urarstva, zidarstva, slikarstva (slikal je podobe na kapele), pletenja košar iz šibja in slame, pokrivanja strehe s slamo, kopanja vodnjakov in še česa. Pred drugo svetovno vojno je izdelal letalo na propelerski pogon, ki ga je poganjal s pedali. Toda prvi let se je končal nesrečno, saj je pristal v Špinglarjevi koruzi. Leta 1953, priče še živijo, je izdelal novo letalo, dvignil naj bi se kot ptica, a je poletel le po strmem pobočju ob domu v Negovi. Po vojni je izdelal tudi mlin na veter. Kot statist je igral skupaj z znanim slovenskim igralcem Maksom Furjanom v Mariborskem gledališču, pozneje pa je bil »velik« igralec na amaterskem odru v Benediktu in Negovi. Pisal je tudi svoj življenjepis. Prav to je Ivana pripeljalo med pisce knjig. Tu moram biti dosleden. Ivan je izdal deset tiskanih knjig v

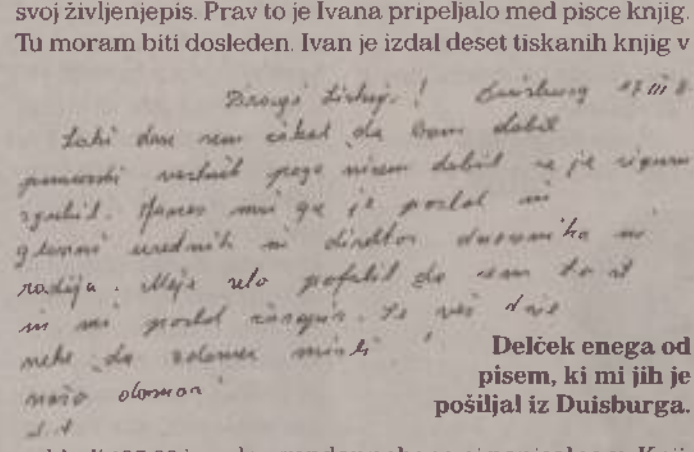

Delček enega od pisem, ki mi jih je pošiljal iz Duisburga.

nakladi 185.00 izvodov, vendar nobene ni napisal sam. Knjige je »pisal« na kasete. Ležeč v postelji je v mikrofon govoril vsebino. Knjigo, pravzaprav vsebino, je prinesel v pisanje tudi meni. Napisal sem mu pet knjig. Z njihovo prodajo je financiral volilno kampanjo, del sredstev pa je podaril bolnišnicam, ustanovam pa tudi posameznikom. Ampak daroval je le, če so ga pri tem spremljali mediji.

Pomagala sta mu predvsem Vestnik in Murski Val. Posebno »zaljubljen« je bil v urednico Irmo Benko, ki je bila velika pobudnica nepozabnega velikonočnega srečanja predsedniških kandidatov (ob Ivanu še Pučnik, Demšar in Kučan) v gostišču pri Negovskem jezeru. Nedeljska kuhinja je kuhala na velikonočno nedeljo Ivanu v čast. V zahvalo je urednici, ki ji je govoril, da je najlepša na Radiju Murska Sobota, postavil spomenik v knjigi Zakaj Ivan Kramberger ni predsednik Slovenije. Tam je med drugim zapisal: »Rad bi povedal, da so mi bili pomurski novinarji naklonjeni, posebno Vestnikovi, ki so s svojo radijsko urednico Irmo Benko pripravili neponovljivo medijsko poročanje svojim poslušalcem, tako Radia Murska Sobota kot Radia Maribor in Ljubljana ...«.

V kratkem sestavku pisati o življenju Ivana Krambergerja ni lahka naloga. Upam, da so bralci Pena o njegovem življenju izvedeli kaj novega, morda pa obudili tudi spomin na tisto, kar je že bilo napisano in pozabljeno. Niso ga pozabili tudi Negovčani, čeprav jim za napredek kraja ni podaril niti marke, vendar je ponesel s svojo slavo v svet ime Negove, kar je za ta mali kraj velikanska reklama. Škoda, da je nihče ni izkoristil.

V znak zahvale mu bosta pripravili krajevna skupnost in osnovna šola ob 10. obletnici smrti spominsko slovesnost. Odkrili pa bodo tudi spominsko ploščo v čast svojemu velikemu rojaku. Ivan že deset let počiva na negovskem pokopališču. Njemu v spomin prižigajo sveče njegovi oboževalci in tisti, ki so ga spoštovali.

Krst malega Iveka v Negovi.

Doma v značilni delovni opravi - leto 1983.

Odprtje gostišča Kramberger leta 1985. Voditelj igralec Dare Ulaga.

»Hipnotiziral« je gosi (in druge živali).

Pet tisoč DEM denarja za družino, ki je pogorela med osamosvojitveno vojno.

Ivan ostaja v spominu.

»Veselim se srečanja s človekom!«

Nevropsihiater dr. Jožef Magdič

Verjetno je najtežje pisati o človeku, za katerega si prepričan, da ga dovolj dobro poznaš in se ti zdi, da ti je dokaj blizu. Čeprav se po poklicni dolžnosti srečujeva tudi ob neprijetnih primerih na sodišču, kjer nastopa kot strokovnjak v vlogi izvedenca psihiatrične stroke, se naposled zdi še najbolj prav, če o sebi spregovori nekaj več portretiranec sam. V zvezi s tem moram omeniti, da se je dr. Jožef Magdič mojemu predlogu nadvse prijazno odzval. Ker uživa poseben ugled ne le v strokovnih krogih, mu velja prisluhniti. Odkril je namreč marsikatero tančico skrivnosti o sebi, svojih bližnjih in poklicu, ki ga opravlja.

Kdo je dr. Jožef Magdič? Rodil se je 2. februarja 1943 v Lipi, kjer je obiskoval tudi osnovno šolo, nekaj časa pa tudi v Beltincih. Bil je najstarejši sin v kmečki družini. Pravi, da se še vedno dobro spomni povojnega siromaštva. »Nisem se dosti učil. Temu primerne so bile ocene, dokler mi ni grozilo ponavljanje razreda. Ko sem se tega zavedel, sem »rešil« razred, osnovno šolo, gimnazijo ... Študiral sem medicino in jo končal leta 1966. Za psihiatrijo sem se odločil na podlagi dejstva, da sem psihične procese razumel brez posebnih dodatnih naporov. Prof. dr. Lev Milčinski mi je nekega dne rekel: »Kolega, iz vas pa še nekaj bo.« Rad imam psihiatrijo in pogosto povem, če bi imel devet življenj, bi bil vedno le psihiater. Leta 1975 sem v Zürichu končal študij psihoanalize, leta 1978 pa sem v Tübingenu doktoriral na temo nevroz pri mladostnikih. Od leta 1983 spet delam v Sloveniji.«

Ne pozabi povedati, da je njegova žena Marija medicinska sestra, s katero imata tri otroke, ki so že vsi polnoletni. »Naš dom je v Rakičanu, kjer se počutimo res doma.« Zajadral pa je tudi v politične vode. »Znotraj Demosa sem sodeloval pri nastajanju samostojne Slovenije in bil poslanec v državnem zboru ter državni in občinski svetnik. Politika me ni razočarala in se je z veseljem spominjam, čeprav marsikaj ni bilo idealno. Želja po poglabljanju v človeško psiho me je potegnila iz politike, kar je bila moja prava odločitev. Pregovor pravi Enkrat politik, vedno politik, zato s tem razmišljanjem ne bom nadaljeval, čeprav se zarečenega kruha se največ poje ...

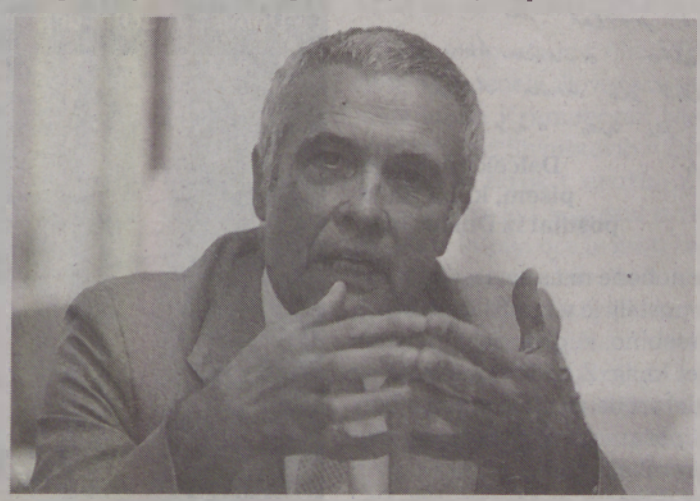

»Odkar sem ponovno globlje v dušeslovju, so se mi odprle številne možnosti strokovnega nastopanja doma in v tujini od Turčije do Anglije. Doživljam pravo renesanso razmišljanj o psihi. Oh, da bi tako še dolgo ostalo! Skrivnost mojega veselega odnosa do življenja je v tem, da se imam rad tudi v lastnih napakah. Kot vsak človek, sem jih tudi jaz storil kar precej, upam pa tudi, da jih še ni konec. Napake celo ponavljam, pa kaj za to; na njih se dosti naučim o sebi pa tudi o drugih. Rad imam predavateljske nastope, najrajši razmišljam pred poslušalstvom, ki ga moram vključiti v proces glasnega razmišljanja.«

In kaj najraje počne v prostem času? »Sicer obožujem vrt, ki ga opazujem tudi pozimi, in preživim na stotine ptic. Z uspehi vrtnarjenja se hvalim pred svojimi sosedami, ki so preveč pedantne in ne marajo nekoristne trave, ki pa na mojem vrtu kar »demokratično uživa«, vendar kljub temu dovolj pridelam.«

Kako pa pojmuje razdajanje v svojem poklicu? »Veselim se srečanja s človekom! Trudim se, da revežu pogledam v oči, kar ni lahko. Za telesno ali psihično boleznijo lahko zboli vsak, reven pa ni vsak in menim, da je revščina največja žalitev človeškega bivanja.« Doda pa še naslednje: »Sem »stari« naročnik Vestnika, kamor rad pišem o psihiatriji. Hvala bralkam in bralcem za povratne informacije o mojem pisanju in tudi uredništvu, ki mi to omogoča.« Kdo naposled ne bi bil vesel jasno izraženega pristanka za sodelovanje, ki je že doslej obrodilo mnoge sadove. Naj bo tako tudi v prihodnje!

Milan Jerše

Z našega štedilnika

Paradižnik s tunino

***

Sesekljana pečenka s koruzo

Zapečen krompir z zeleno

***

Flambirane marelične palačinke

Paradižnik s tunino

Sestavine: 400 g paradižnika (4 kose), sol, poper, 160 g tunine iz konzerve, 2 kuhani jajci, 60 g čebule, 40 g izkoščičenih oliv, 15 cl hladne zelenjavne osnove, 20 cl paradižnikovega ketchupa, limonin sok, 100 g solatnih listov

Priprava: Paradižnik za minuto potopimo v vrelo vodo, nato ga s hladno vodo splahnemo in olupimo. S kavno žličko izdolbemo sredino paradižnika, da dobimo paradižnikovo ohišje. Nadevamo s pripravljenim nadevom, ki ga pripravimo iz sesekljanega jajca, sesekljane čebule, sesekljanih oliv in tunine. Vse skupaj začinimo z dodatkom limoninega soka in dobro premešamo. Preostanek nadeva pomešamo z zelenjavno osnovo, ki ji dodamo paradižnikov ketchup in dobro premešamo. Nadevan paradižnik postavimo na krožnik s solatnim listom in prelijemo s pripravljenim prelivom. Ponudimo z limonino meto.

Sesekljana pečenka s koruzo

Sestavine: 220 g mletega govejega mesa, 220 g mletega svinjskega mesa, 50 g belega kruha, 40 g čebule, 5 cl olja, 400 g vložene sladke koruze, 2 jajci, 5 cl meda, sol, poper, 200 g šampinjonov, 50 g pora, 60 g masla, 10 g škrobne moke, 20 cl zelenjavne osnove, 10 cl sladke smetane

Priprava: Mleto meso damo v skledo, začinimo s soljo in poprom ter na olju prepraženo čebulo. Dodamo jajci, ½ koruze in oštet kruh. Vse navedene sestavine zgnetemo v mesno testo in oblikujemo v ne prevelike hlebčke, ki jih položimo v pomaščen pekač in pečemo 40 minut pri 160 °C, nato hlebčke premažemo z medom in pečemo še 10 minut. Ko jih vzamemo iz pečice, jih pokrijemo z vlažno krpo. Med pečenjem si pripravimo omako. Por na maslu posteklenimo, dodamo na lističe narezane šampinjone, ki jih začinimo, malo podušimo, zalijemo z zelenjavno osnovo in prevremo. Dodamo sladko smetano, v kateri smo razmešali škrobno moko. Prevremo, po potrebi še začinimo in ponudimo z narezanim mesom.

Zapečen krompir z zeleno

Sestavine: 60 g masla, 100 g čebule, 10 g česna, 1000 g krompirja, 500 g zelene, 20 cl kisle smetane, 10 cl mleka, 2 jajci, 150 g skute, 5 g mlete rdeče paprike, 40 g krušnih drobtin, sol, poper

Priprava: Čebulo narežemo na kocke, na maslu prepražimo in dodamo sesekljan česen, da zadiši. Očiščen krompir in zeleno narežemo na tanke lističe. Kislo smetano z mlekom in jajcem razžvrkljamo, dodamo skuto, mleko, rdečo papriko, drobtine in začimbe. Vse sestavine za pripravo zapečenega krompirja z zeleno damo v eno skledo in dobro premešamo. Damo v pomaščen pekač in pečemo 40 minut pri 160 °C.

Flambirane marelične palačinke

Sestavine za testo za palačinke: 25 cl soka od mareličnega kompota, 2 jajci, 140 g moke, sol, noževa konica sode bikarbone

Sestavine za marelično omako: 40 g masla, 40 g sladkorja, 450 g marelic iz konzerve, 10 cl mareličnega soka, 5 cl ruma, limonina lupina

Za flambiranje: 5 cl marelične vodke

Priprava testa: Marelični sok in jajce penasto razžvrkljamo, dodamo sol, sodo bikarbono in moko. Vse skupaj gladko razmešamo. Iz pripravljene mase spečemo osem enakih palačink, ki jih prepognemo v trikotnik in polagamo v omako. Vse skupaj prevremo in preden ponudimo, prelijemo z vročo marelično vodko, prižgemo, flambiramo in takoj postrežemo.

Priprava omake: Na maslu karameliziramo sladkor, ki ga zalijemo z marelličnim sokom in pretlačenimi marelicami. Dodamo naribano limonino lupino in rum. Vse skupaj prevremo.

SKUHANO Z ZLATO ŽLICO

Branko Časar, kuharski mojster

Specialna psihopatologija

Če je bil do sedaj govor o posameznih znakih duševnih bolezni, se bomo v prihodnje ukvarjali z diagnozami, ki vsebujejo te »simptome«.

Na prvo mesto bom postavil shizofrenijo, bolezen, o kateri se toliko govori in ki vliva precej strahu, da za njo ne bi zboleli; po drugi strani pa marsikoga tudi poskušamo užaliti s tem, da mu rečemo, da je »shizofrenik«. S tem se trudimo, da bi ga onemogočili na več ravneh njegovega delovanja, od osebnega do družbenega življenja. Hočemo mu dopovedati, da ga ne razumemo, da nam kot človek ni všeč in da mu želimo indirektno najslabše. Pogosto se sliši tudi izraz, da ima nekdo »shizofreno obnašanje«, kar pomeni, da se po našem mnenju neprimerno vede in da ga ne sprejemamo. Vsekakor pa je vse to še daleč od diagnoze »shizofrenija«, ki je sama po sebi, kot bomo pozneje spoznavali, neke vrste »vreča«, v katero mečemo več še bolj diagnostično diferenciranih stanj. S tem da torej postavim diagnozo shizofrenije, sem šele na sredi diagnostične poti, saj je nujno treba povedati, za kakšno vrsto shizofrenije gre.

Postavljanje te diagnoze pa je tudi skrajno nehvaležno in nevarno delo. Nehvaležno je zato, ker zahteva dokajšen postopek. Po mojem trdnem prepričanju se to diagnozo postavlja prepogosto in po nepotrebnem, da ne rečem, da je kaj takega tudi prepovedano. Ambulantno nikakor ne sme biti napisana takšna diagnoza ali celo izdan uradni dokument, torej psihiatrični izvid. Strogo prepovedano je postaviti takšno diagnozo celo na osnovi le enega psihiatričnega pregleda. Za dokončno postavitev diagnoze shizofrenija mora imeti človek za seboj več bivanj v psihiatrični bolnišnici. To diagnozo torej ne bi smel postavljati ambulantni psihiater, ampak naj bi jo postavila šele psihiatrična bolnišnica. Nevarno se je namreč »igrati« s to diagnozo, ker ima številne socialne posledice, ki so seveda praviloma neugodne. Takšnega človeka se pozneje prepogosto postavi na stranski tir. Predvsem sedaj, v eri računalnikov, disket, je nujno, da smo psihiatri previdni, kaj pišemo, saj to ostane in se celo lahko v neskončnost »razmnoži«.

Ljudje pa tudi pogosto zamenjamo izraza »shizofrenija« in »psihoza«. Pogosto me kdo vpraša, povejte mi, ali nisem psihotičen, psihotična. Razlika med obema izrazoma je v tem, da je shizofrenija proces; psihoza, po navadi »akutna«, »sveža«, pa je le eden od znakov, stanj, poslabšanj v tem procesu. Akutna psihoza je torej, po domače rečeno, nenadno nastopajoča »blaznost«, katere se ljudje tako bojimo. Pa tudi veliki ruski pesnik Puškin je zapisal: »Ne daj mi, da zblaznim, Gospod!« Vendar s tem, da je nekdo psihotičen, še ni rečeno, da je shizofren. Rekli bi, da je vročina - psihoza lahko eden od znakov diagnoze pljučnice - shizofrenije. Če pa ima nekdo psihozo, s tem še ni rečeno, da boleha za shizofrenijo. Imamo namreč psihoze tudi znotraj drugih psihiatričnih diagnoz, ne le v okviru shizofrenije. V grobem ločimo psihoze pri duševnih boleznih in tako imenovane organske psihoze v sklopu jasno dokazljivega organskega obolenja, kot je recimo alkoholni delirij.

Dr. Jožef Magdič, nevropsihiater

Če telo »kliče« po čokoladi...

Čokolada spada med tisto hrano, po kateri najbolj hrepenimo. Veliko ljudi je celo prepričanih, da so odvisni od čokolade, in imajo slabo vest, če je preveč pojedo. Toda nekatere raziskave kažejo, da čokolada ni tako škodljiva, kot ji to radi pripisujemo.

Ameriški strokovnjaki za prehrano so namreč prepričani, da je v čokoladi edinstvena kombinacija maščob, sladkorja in za možgane prijetnih snovi, ki spodbujajo stopnjo serotonina in endorfinov, in nas tako pomirja ter zboljšuje naše razpoloženje. Torej, če si zaželite košček čokolade, se mu ne odpovejte, saj vam telo sporoča, da ga potrebuje. Čokolada naj bi vsebovala antioksidante, ki pomagajo preprečevati nastanek škodljivega holesterola. Tako naj bi 40 gramov čokolade vsebovalo enako količino antioksidantov kot kozarec rdečega vina. Poleg tega mlečna čokolada naj ne bi bila tako škodljiva za zobe kot druge sladkarije. Medtem ko jedilna čokolada ni imela enakega učinka, zato nekateri strokovnjaki zaščito zob pripisujejo mleku, ki ga vsebuje mlečna čokolada. Drugi strokovnjaki pa zatrjujejo, da vse vrste čokolade vsebujejo antibakterijske snovi, ki preprečujejo nastanek zobnih oblog.

Besede mode

Obleka iz sanj

Kot pravi Frederic Gaussen, so sanje *simbol individualne pustolovščine, ki je postavljen tako globoko v intimnost zavesti, da uhaja lastnemu ustvarjalcu.*

Če sanjamo približno dve uri na noč, kot trdijo znanstveniki, se zdi kar veliko. Če k temu dodamo čas, ki ga presanjamo budno, moramo priznati, da so sanje del in način življenja. Včasih si predstavljamo stvari ali obleke zelo jasno in nismo prepričani, zakaj je tako. Največkrat in najlažje povemo, da smo o njih verjetno sanjali. Kaj je resnica, ni pomembno; pomembne pa so želje in pot do uresničitve le-teh.

Pri izboru poročne obleke nam predstave zelo pomagajo. Cilj je jasnejši. Zgodovina poročnih oblek je barvita. Ženske v srednjem veku so se poročale oziroma možile v rdeči svili, ki je simbolizirala sposobnost razmnoževanja. Renesansa je prinesla razkošje, ki se je nadaljevalo v barok, in zlate obleke. V osemnajstem stoletju so se oblike umirile, silhueta je postala izraznejša v svoji enostavnosti. Iz pastelnih barv se je slednjič izluščila bela in postala sinonim nedolžnosti. To je bilo v začetku devetnajstega stoletja, ko je čas zaznamovala romantika. Od takrat torej priljubljenost bele poročne obleke.

Danes so poročne obleke rezultat različnih slogov, oblik in materialov. Kljub vsemu je bela obleka še vedno med priljubljenimi. Tudi tehnološki dosežki so prinesli svoje, vendar svile še niso enakovredno zamenjali. Ponudba na tržišču je pestra. Ozke dolge obleke bogatijo čipke; njih transparenca se igra z barvo kože. Posebnost so plisirani koščki tkanine, ki lahko v obliki listov krasijo obleko in telo. Ugotoviti moramo svoje »telesne adute« in tudi pomanjkljivosti. To je ključ želenega videza.

Letos so modni salonarji z visoko peto in ozkim sprednjim delom, ki lahko štrli izpod ozkih ali širokih krilnih delov. Slednjih je vedno več zaradi oblek, ki spominjajo na obliko plesnih oblek španskih plesalk flamenca.

Karkoli nas dela lepše, nas že veseli; če gre za »obleko iz sanj« toliko bolj. Pomembno je samo eno: dobro počutje.

Tatjana Kalamar Morales

Pomurske lekarne so izdale pred kratkim zloženko o kajenju. Gre za nekakšno lekarniško podporo majski akciji za opustitev kadilske razvade.

Na kadilski sledi ali zamorska zgodba in hijenini kremplji

Mladenič je skrivaj vlekel cigareto za cigareto. Mati je zavohala kadilca in rekla svojemu možu: »Ne prenesem več dima. Ti kadiš kot zamorec, zdaj me pa še sin zlepa ne uboga!«

Mož je odvrnil: »Nič ne pomaga, draga moja. Moj kadilski oče me ni odvrnil od tobaka niti zgrda.«

Mimo je prišla hijena in mati jo je nagovorila: »O hijena, požri sina z njegovim očetom vred, saj vidim, da ne bosta opustila kajenja.« Hijena je odklonila: »Zakaj naj bi požrla poredna človeka?« Od nekod se je vzel pes, ki mu je mati naročila: »O pes, požri hijeno, kajti noče požreti porednih kadilcev.« Pes je odklonil, ker je bil vajen ubogati le svojega gospodarja.

Prišel je njegov gospodar. Mati mu je rekla: »Ubij psa, kajti noče požreti hijene, ki noče požreti porednih kadilcev.« Gospodar je odklonil, saj ni iskal svojega izgubljenega psa zato, da bi ga ubil.

Mati je opazila ogenj: »Požgi gospodarju brado, kajti gospodar noče ubiti psa in ta noče požreti hijene, ki noče požreti porednih kadilcev.« Ogenj si ni pustil ukazovati.

Pritekla je voda: »Pogasi ogenj, kajti noče požgati gospodarju brade in gospodar noče ubiti psa, ta pa noče požreti hijene, ki noče požreti porednih kadilcev.« Tudi voda si ni pustila ukazovati.

Mati je povedala kravi:

»Pojdi in popij ono vodo, kajti noče pogasiti ognja, ta pa noče požgati gospodarju brade in gospodar noče ubiti psa, ki noče požreti hijene, ki noče požreti porednih kadilcev.« Krava ni bila žejna in je le debelo gledala.

Mati je velela vedru: »Pojdi in pomolzi kravo, kajti noče popiti vode, voda noče pogasiti ognja, ta pa noče požgati gospodarju brade in gospodar noče ubiti psa, ki noče požreti hijene, ki noče požreti porednih kadilcev.« Vedru se ni ljubilo pomolsti krave.

Ukazano je bilo miši: »Pojdi in oglodaj vedro, kajti noče pomolsti krave, krava noče popiti vode, voda noče pogasiti ognja, ta pa noče požgati gospodarju brade in gospodar noče ubiti psa, ki noče požreti hijene, ki noče požreti porednih kadilcev.« Miš je odklonila nesmiselno opravilo.

Tedaj je zaskrbljena mati dejala mački: »Pojdi in požri miš!« Mačka je stekla in rekla, da bo požrla miš. Miš je stekla in rekla, da bo oglodala vedro. Vedro je steklo in reklo, da bo pomolzlo kravo. Krava je stekla in rekla, da bo popila vodo. Voda je stekla in rekla, da bo šla in pogasila ogenj. Ogenj je stekel in rekel, da bo požgal gospodarju brado. Gospodar je stekel in rekel, da bo ubil psa. Pes je stekel in rekel, da bo požrl hijeno. Hijena je stekla in rekla, da bo požrla oba poredna kadilca. Poredna sin in oče sta obljubila opustiti kadilsko razvado, hijenini kremplji pa poslej prežijo na vsak njun kadeč spodrsljaj.

Hijenini kremplji

Na mladem človeku

Slab zadah in zadušljiv poljub. Škrbasti zobje. Suh žep. Več pljučnice, angine, prehladov, astme in kroničnega bronhitisa.

Na človeku srednjih let

Več KOPB (kronično obstruktivnih pljučnih bolezni) in trajno slabo zmožnih dihalnih poti.

Za nosečnico

Nevarnost samodejnega splava in rojstva mrtvega otroka. Nevarnost rojstva otroka s premajhno težo.

Za starše

Enaka ali še večja škoda za njihove otroke kot pasivne kadilce. Slab zgled za mlade ljudi.

Na novincu

Spregleda se, da je na začetku najlažje nehati.

Na kadilskem vztrajnežu

Zgaga ter grozeča srčno-žilna obolenja in rak.

Na družinsko nagnjenem k srčno-žilnim boleznim ali raku

Še več možnosti za možgansko kap, srčni infarkt, ledvično odpoved, opešanje udov zaradi zaapnenja arterij in pljučni rak.

Na slehernem kadilcu

Prikrajšanje za bolj zdrave dejavnosti. Okrnjena športna zmožnost. Prekratko življenje, da bi uživali spokojno starost, in premalo kakovostno, da bi obujali mladost z vnuki. Primanjkljaj ustvarjalnega časa zaradi bolezni. Slabo počutje.

Janez Špringer
Damijan Sovič

Bioenergoterapevt Štefan Titan odgovarja

Valovna dolžina je merilo zdravja

V dosedanjih nadaljevanjih smo glede na zastavljena vprašanja spoznali, kako vesoljska, zemeljska in tehnična sevanja vplivajo na naše spanje, počutje in zdravje. Tokrat pa še nekaj besed o že napovedani temi, ki je bistvena za poznavanje težav nastanka in razvoja bolezni z vidika alternativnosti.

Kaj je frekvenčno nihanje celic? Kaj je valovna dolžina? Kako vpliva nezdravo spanje na sorazmerje med življenjsko energijo, valovno dolžino in frekvenčnim nihanjem celic?

*Vsa živa bitja pa tudi človek imajo svojo valovno dolžino, vendar v različnih obsegih. Dr. Curry je imenoval sevanje človekove energije (avro) reakcijska razdalja, ki je identična idealni valovni dolžini, ki znaša pri človeku od 45 do 55 metrov. Ta idealna valovna dolžina pomeni zdravje. Po fizikalni enačbi bi izrazili: c=f*d. Tako c pomeni svetlobno hitrost (okrog 300.000 km/s), f frekvenco (1/s=1Hz), d pa valovno dolžino (m). S tem določimo valovni dolžini ustrezno frekvenco, s katero nihajo vse celice v telesu. To nihanje pa je gibalo vseh presnovnih življenjskih procesov.*

Za človeka je idealna valovna dolžina oziroma reakcijska razdalja:

d_{id} = 0,5 m+-10 odstotkov.
f_{id} = 600 Hz +- 10 odstotkov.

Iz enačbe je razvidno, da sta frekvenca in valovna dolžina obratno sorazmerni. To pomeni, da dalj ko spimo na nezdravem mestu, bolj pada življenjska energija, poveča se valovna dolžina, s tem pa se zmanjšuje frekvenčno nihanje celic od idealnega na povečano ali zmanjšano. Primer: Če je življenjska energija 65 odstotkov in valovna dolžina 80 metrov, pade frekvenčno nihanje na 450 nihajev v sekundi. To povzroča že bistveno rušenje ravnotežja in nastanek ran, kroničnih vnetij in drugo. Idealna valovna dolžina je od 45 do 55 metrov, življenjska energija od 95 do 100 odstotkov, frekvenčno nihanje celic pa 600 l/s. Ko se to poruši in frekvenca pade pod idealno, npr. 300 l/s, se valovna dolžina dvigne na 90 metrov, življenjska energija pa pade na 60 odstotkov. To onemogoča pravilno delitev celic in pravilno izločanje beljakovinskih strupov, ki nastajajo pri presnovi. Pri tem celice trdijo in v skrajnem primeru razpadejo, kar poveča divjo rast rakavih celic.

Valovna dolžina je en obrat nihala – nihalo napravi en cel krog ali nihanje v razmerju od idealne prek povečane nazaj k idealni. Valovna dolžina je merilo našega zdravja. Frekvenca nihanja celic se izračuna v sekundah po obstoječi formuli, ki je sicer zahteven fizikalni pojem, vendar izjemno pomemben za razvoj bolezni, posebej za nastajanje raka.

Medicina in alternativno zdravljenje nista samo kemija ali narava, kjer stojimo in se polnimo z energijo, temveč veliko več, kar bi morali upoštevati vsi: bolniki, medicina in tudi zdravilci. Največkrat pa te zakonitosti vsi krepko zanemarjamo.

Kako boste ugotovili, kdaj je treba ukrepati? Če slabo spite, če ste stalno utrujeni, se slabo počutite, ste pogosto nervozni, imate težave s koncentracijo, vse preiskave pa so b. p., potem je nujno, da me obiščete in ukrepate še prej, preden bi bilo prepozno.

Prihodnjič sledi odgovor gospe Bojani, ki sprašuje, kako delujejo na nas tekoče in stoječe vode, rudniki in podobno.

»Kelnarce so gajsne«

Knjiga vtisov in pripomb

ali polž v solati (5)

V teh nekaj mesecih, ko se nekoliko več gibljem po gostinskih lokalih, se mi je že nekoliko izostril občutek za to, kje bi lahko imeli knjigo vtisov in pohval in kje ne. Vsake toliko časa pa me kdo tudi preseneti. Zabeležili pa smo tudi prve rezultate in odmeve, torej, naredili smo nekaj dobrega dela. Namreč, obljubili smo, da bomo v gostilne, kjer iz kakršnih koli razlogov nimajo knjige vtisov in pohval - nekateri so jo založili, drugim so jo nepridipravi odnesli -, še pokukali in preverili, ali so zadevo uredili. To smo storili v Ivanovcih v Vinogradniškem centru in res - nova knjiga je že na svojem mestu (tudi šef je, če se spomnite, se je ob našem obisku učil za izpit, le-tega tudi uspešno opravil).

Ko sem se vozila po Radgonsko-Kapelskih goricah, sem se ustavila morda bolj po naključju kot ne v Western Saloonu. Prej pa še kar v nekaj lokalih, kjer knjige niso imeli. Mislim, da sem že kar obupano povpraševala, ali imajo knjigo vtisov, pa me je presenetila zgovorna in simpatična natakarica Branka: »Seveda jo imamo! Ampak samo norosti pišejo v njo,« je povedala. »Nič resnega in nič pametnega ne znajo zapisati,« in mi izročila knjigoa. »So taki, ki so vsak dan tu, potem pa samo *šinfajo*.« Ob prebiranju njihove knjige vtisov pa sem dobila občutek, da so se tukaj ljudje prav fino zabavali, kakšnih resnih *šimfanj* pa tudi ni. Med drugim so se pritožili:

Zakaj na šanku ni svežih jajc. Zakaj vhodna vrta niso avtomatska, velikokrat so konji v gostilni, ni odprto 24 ur na dan in premajhen je obisk ženskega spola.

Sicer pa imajo na račun natakaric in jajc kar veliko pripomb. In zakaj jajce? Ja, v pravem saloonskem ali kavbojskem stilu gostom postrežejo s sveže kuhanimi jajci, da jim dajo moč in energijo. Pa saj veste, zakaj, če ne, pa boste morali preveriti. Bo pa držalo, da k razpoloženju največ pripomorejo tudi simpatične, prijazne in *gajsne* natakarice. Takim je posvečenih kar nekaj znanih skladb, pa jih ne bomo posebej naštevali, pa tudi večina tekstov v tamkajšnji knjigi vtisov. Ampak ni vrag, da se svet velikokrat vrti okoli natakaric, *kelnaric* ali kakor koli že.

Imate zelo luštne kelnarce, ful seksi. Lepo se obnašajo, mogla bi imeti vsaka kiklo, da bi si lahko mi oči pasli in da bi lahko s trdim šli domov.

Jajca so bila zelo okusna! Natakarica je zelo v redu, razen tega, da ima predolgo krilo.

No, no, *šankisti*, dokler samo še gledate, je v redu. To je pač šport in moškim ni za zameriti. Zanima me edino, kako bi reagirali, če bi ženske tako ocenjevale moške. Samo, kje bi začele.

Knjiga za pripombe in neskladnosti?

Po knjigi sem povpraševala tudi v Janževem hramu: »Seveda imamo, celo dve.« Eno imajo že dolgo, potem pa so dobili še eno. In sedaj imajo dve. Če je gneča, prav pride.

Čeprav je na prvi strani zapisano, naj v knjigo vpisujejo vse neskladnosti, pripombe in želje gostov, prevladujejo v njej same pohvale. Precej je pohval na račun prijaznih gostincev.

Čudovit je občutek sredi vinogradov, in to v Janževem hramu, ob prijetni postrežbi g. Cipota in hitri postrežbi. Kljub temu, da je stregel sam in da je bilo v sobi cel avtobus turistov. Bili smo v minuti postreženi. To bi moral biti vzgled vsem gostincem.

Knjigi nista ravno polni, zato pa imata kar nekaj simpatičnih pripomb. Kot na primer to:

Kdor pije veliko vina, je pijanec, kdor ga ne pije, je bedak. Pijmo ga v zmernih količinah.

V kleti pri Novakovih na Vaneči

Pri Vinogradniku Erniju Novaku pa nisem pričakovala posebnih presenečenj, saj sem vedela, da imajo knjigo vtisov in pohval čudovito urejeno. V njej pa so zabeleženi tudi mnogi dogodki in pojavi ter zanimive družbe, ki so v njih sodelovale. Morje lepih misli, in to v različnih jezikih, je zapisanih v tej knjigi. (No, stavek, zapisan nekoliko više, pa ni iz Novakove knjige).

V Western Saloonu so jajca obvezna, natakarice pa *gajsne*.

Ko bomo v ZDA pili vino, bomo vedno mislili na dan, ki smo ga preživeli tu, in na čudovite ljudi, ki smo jih pri vas spoznali.

Če voda bi se v vino spremenila, žalost bi obraze naše oblila, dogodek življenja - trgatev - bi se izgubil.

Nekaj pa je res, da se je iz Novakovih goric zelo težko vrniti domov. Pa ne zato, ker bi bila slaba cesta. Ta je po novem tudi asfaltirana. Ampak pri njih je tako prijetno, vino tako dobro, gostitelji pa tako prijazni, da je kar težko reči, da je ta res zadnja, in se odpraviti domov. Zato ni čudno, da se kdo sprašuje:

Draga Zita, dragi Erni, le kaj nam je storiti, ka se od vas v dolino ne moremo vrniti, bog daj, ka bi dali, ka bi znali, kak vam bomo poplačali. Najlepša hvala iz srca vam želi najtopleje sprejeta družbica. Ni dolgo trajalo, da so se vsem nam zasvetile oči. Kako lepo je videti takšno družbo. Hvala za postrežbo in ... vino nas čaka.

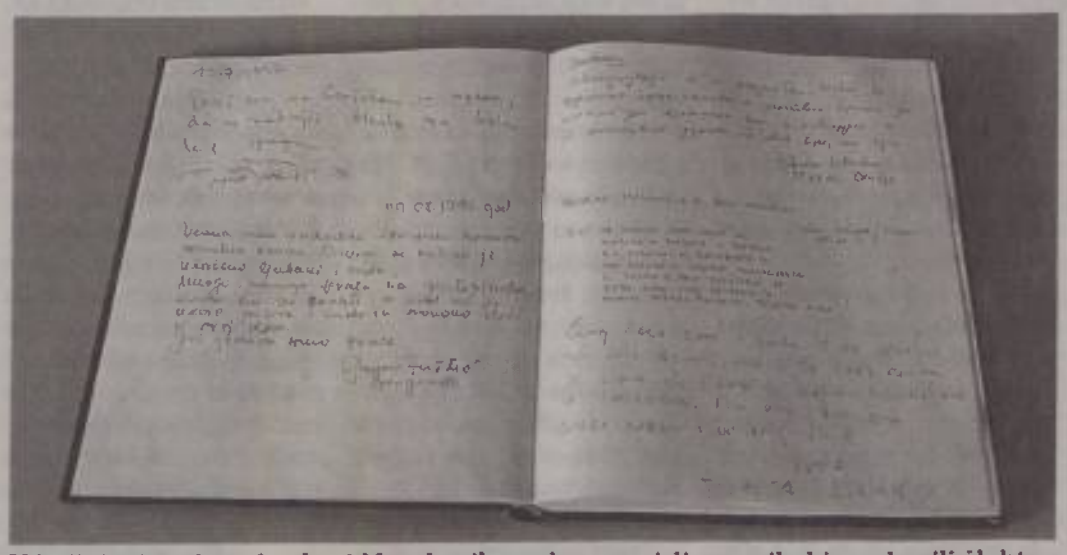

V knjigi vtisov in pohval pri Novakovih so zbrane misli mnogih, ki so okusili žlahtno kapljico iz njihove kleti.

Mi pa imamo kar dve knjigi, so se pohvalili v Janževem hramu.

Besede so dane človeku, da v njih skrije svoje misli. Misli pa so preveč rade skrite in beseda ni vedno orodje za naše misli, zato misli s težavo spreminjamo v besede, kaj šele, da bi zbrali pogum in misli prelili na papir. V knjigo vtisov in pohval, na primer. Zapisane besede pa ostanejo za vekomaj in še posebno dobre misli božajo dušo ljudi, ki so jim namenjene. Pravijo pa tudi, da ima vino takšno čudežno moč, da začne misli zamenjavati z besedami, zato pa imajo Novakovi tako debelo in bogato knjigo.

FOTO

A. Nana Rituper Rodež

v solati!

Povejte na Penov glas!

Vabimo tudi vse vas, dragi bralci in bralke našega časopisa, da nam zaupate svoje vtise o doživetjih v lokalih ali na javnih mestih. Lahko je kaj lepega, ste kje prav posebno dobro jedli ali pa so vas sprejeli prijazni ljudje, so vas morda rešili iz nerodnega položaja. Prav gotovo pa se vam je zgodilo tudi kaj takega, kar gostilnam ni ravno v ponos. Morda takrat niste imeli poguma, da bi to zapisali ali komu povedali. To lahko storite sedaj in na ves Penov glas poveste svoje. Dobro in slabo, vse skupaj lahko pripomore k izboljšanju kakovosti ponudbe v naših lokalih. Napišite nam, kakšen je bil vaš polž v solati!

Vaše vtise, pritožbe, pohvale in pripombe čakamo na naš naslov: za Polž v solati, Pen, Podjetje za informiranje, 9000 Murska Sobota, ali po elektronski pošti Nana.rr@p-inf.si

Osumljeni storilec je bil oproščen obtožbe, drugi osumljenec je storil samomor

OSTE BAKAL

IZ MOJEGA ARHIVA

KDO JE UMORIL TEREZIJO ČAGRAN IZ GALUŠAKA 27?

V. Ko je Operativno-komunikacijski center takratne Uprave za notranje zadeve Murska Sobota v nedeljo, 23. junija leta 1996, natanko ob 15.12 prejel obvestilo, da je prišlo do požara na starejši stanovanjski hiši z gospodarskim poslopjem, grajeni iz lesa in blata ter pokriti s slamo, v Galušaku 27 v občini Sveti Jurij ob Ščavnici, so najprej menili, da gre za »navadni« požar. Žal pa še zdaleč ni bilo tako, saj je hiška, kljub hitri intervenciji gasilcev in občanov, v celoti zgorela, v notranjosti stanovanjskega dela objekta, v bivalni sobi, pa je bilo najdeno truplo takrat 78-letne lastnice Terezije Čagran. Z ogledom kraja dogodka, ki ga je vodila ob navzočnosti okrožne državne tožilke iz Murske Sobote preiskovalna sodnica Okrožnega sodišča Murska Sobota, je bilo ugotovljeno, da je bila pokojna že pred požarom zabodena z nožem v vrat, neznani storilec pa je pustil nož v vbodni rani v predelu vratu.

Po opravljeni sodnomedicinski obdukciji v Mariboru je bilo potem podano mnenje, da je smrt nastopila zaradi odpovedi srca, ki ga je zaradi vboda z nožem povzročila izkrvavitev. To pa je bilo dovolj, da so ugotovili, da gre za kaznivo dejanje umora, in so preiskovalci takoj začeli z delom, ki jim je bilo bistveno oteženo, saj je ogenj uničil sledove. Takoj je bil priveden eden od možnih osumljencev, ki da naj bi imel zaradi dogodkov iz preteklosti motiv za takšno dejanje. Tega so testirali s poligrafom na UKS UNZ Ljubljana, kjer je test bil negativen, kar pomeni, da so policisti in kriminalisti spet morali začeti iz nič. »Ugotovitev, da gre za kaznivo dejanje umora, nam je nakazala, da moramo priti najprej do spoznanja, kaj se je dejansko dogajalo med žrtvijo in storilcem. In ker je potekalo dogajanje prav na meji med UNZ Murska Sobota in UNZ Maribor, so za pomoč zaprosili tudi kriminaliste za krvne delikte iz UNZ Maribor ter policiste s PP Ptuj, Slovenska Bistrica, Ljutomer, Ormož, Lenart in Gornja Radgona. Od ogleda kraja kaznivega dejanja s požarom do določitve najbolj verjetnega osumljenca smo izdelali načrt dela, poskušali ugotoviti motiv storitve in na podlagi številnih predpostavljenih verzij in indicev, saj so bile ugotovljene le posledice, poskušali ugotoviti določeno zvezo med kaznivim dejanjem in določeno osebo ali druge okoliščine, ki bi kazale na določeno osebo kot možnega storilca obravnavanega kaznivega dejanja,« nam je po umoru povedal takratni načelnik kriminalistične službe UNZ Murska Sobota Marjan Farič.

In po dvotedenskih zbiranjih obvestil na terenu, s katerimi so poskušali priti do najpopolnejše slike žrtve, od njenega načina življenja, navad, stikov in do odnosov s sosedi ter širšo okolico, so preiskovalci z doslednim preverjanjem alibijev in drugih operativnih ukrepov izločevali morebitne osumljence ali jih še naprej evidentirali za nadaljnja preverjanja. Tudi takrat so preiskovalci naleteli na težave, saj si je lokalna javnost že »izbrala« storilca, ki smo ga že prej omenili in ki je, dobro leto pred umorom, menda storil kaznivo dejanje posilstva omenjene Terezije Čagran, a ga je preiskava upravičeno izključila iz kroga potencialnih morilcev. In ko se je krog osumljencev začel ožiti, po uporabi poligrafskega testiranja, je bil med možnimi osumljenci tudi starejši mladoletnik iz bližnje soseščine, kajti preiskovalci so dojeli, da mora biti morilec nekdo iz bližine, ki je moral poznati navade žrtve, so skušali z omenjenim opraviti še en pogovor in morebitno poligrafsko testiranje. Že pred tem pa je mladoletnik kaznivo dejanje na podlagi zbranih obvestil in dokazov priznal. »Zaenkrat nam ni znan pravi motiv za dejanje, a nam je med pogovorom povedal, da je kritičnega dne prišel na obisk k žrtvi. Med pogovorom naj bi prišlo do prepira in prerivanja, kar je povzročilo prevrnitev goreče sveče na mizi, ta pa je zažgala časopisni papir ... Zaenkrat se opiramo samo na njegovo priznanje in nekaj znanih dejstev,« je dejal takratni vodja oddelka za krvne delikte UKS UNZ Murska Sobota Franc Štelcer.

Po znanih podatkih naj bi osumljeni nato vzel z mize na hodniku oškodovankin manjši kuhinjski nož in jo ležečo na tleh zabodel v predel vratu, nato pa je njeno gorečo hišo v teku zapustil in odšel k bližnjim sosedom, kar naj bi prej tudi nameraval storiti. Pred 15.00 pa naj bi prišel na svoje stanovanje, kjer se je umil in preoblekel, oblačila pa so bila naslednjega dne temeljito oprana.

V petek, 5. julija, istega leta, torej 13 dni po umoru, je bila tako osumljencu odvzeta prostost in je bil še isti dan s poročilom o odvzemu prostosti predan dežurnemu preiskovalnemu sodniku Okrožnega sodišča Murska Sobota, ki je opravil zaslišanje kot nujno preiskovalno dejanje in ga po zaslišanju predal staršem v domačem kraju. Zaradi storitve kaznivega dejanja umora po členu 127/I Kazenskega zakonika RS, je bila zoper omenjenega starejšega mladoletnika podana kazenska ovadba Okrožnemu državnemu tožilstvu v Murski Soboti.

In tako se je približno poltretje leto pozneje vse skupaj preselilo pred senat okrožnega sodišča v Murski Soboti, ki mu je predsedoval sodnik Roman Petek (sedaj je odvetnik), kjer se je začelo sojenje takrat že 20-letnemu fantu, ki ga je zagovarjal znani soboški odvetnik Jože Šafarič. Ta je gradil obrambo na enem samem dejstvu, in sicer, da je edini dokaz zoper njegovega varovanca njegovo lastno priznanje, ki pa so ga kriminalisti in policisti pridobili ne nezakonit in menda nedovoljen način, zato sodišču ni ostalo drugega, kot da je, v pričakovanju novih dokaznih predlogov ali olajševalnih okoliščin, glavno obravnavo pogosto prelagalo. In tako vse do 31. marca leta 1999, ko je bil osumljeni 21-letni fant oproščen vseh obtožb, saj je okrožna državna javna tožilka Irma Volf, ki je zastopalo obtožnico, zaradi pomanjkanja dokazov postopek zoper osumljenega fanta ustavila. S tem je bil omenjeni oproščen vseh obtožb, in ko je to slišal, so se mu na licu pojavile solze veselja, saj se je uresničilo tisto, kar je vseskozi ponavljal, »da če ima pravice na tem svetu, bo sodišče to ugotovilo«. In ker je tako tudi bilo, nam je v zaslišavanji in raznimi grožnjami pri izsiljevanju priznanja in podobno. Čeprav sem bil mladoleten, nisem smel imeti na 4-urnemu zaslišanju pri 'psihologu' ne zagovornika in ne staršev ali skrbnika. Ne glede na vse pa bom sedaj že začel resno razmišljati o poroki in ustvarjanju družine.« In tako se je tudi zgodilo, preselil se je iz rojstnega Galušaka in je bil dobro sprejet v nekaj deset kilometrov oddaljenem kraju. Tudi na delovnem mestu v Mariboru je bil dobro sprejet, čeprav so ljudje vedeli, da so mu sodili za domnevni umor.

Tako se je vse skupaj končalo, in če je bil omenjeni fant oproščen vseh obtožb, se še danes mnogi sprašujejo, kdo je potem storil ta gnusni zločin, kakršnega v tem delu Slovenskih goric ne pomnijo. Sosedje in drugi, ki so zadevo poznali in spremljali, so trdili, da poznajo storilca, toda da jim nihče ni verjel. Ob našem zadnjem obisku v Galušaku so nam nekateri tudi trdili, da nihče ne more razumeti, zakaj je neki njihov mlajši sosed naredil samomor, potem ko je slišal, da je že prej omenjeni obtoženec oproščen vseh obtožb. Slišali smo tudi, da je bilo ob tej zadevi še mnogo čudnih reči in da je zavarovalnica izplačala odškodnino za pogorelo hišo, še preden so umorjeno pokopali. Pa še to naj bi dobila ženska, ki da ni bila v sorodu s pokojno. Kakorkoli že, nesrečna Terezija Čagran je odnesla vse skrivnosti zgodbe s sabo v grob, na mestu, kjer se je končalo njeno življenje, pa sedaj raste nova hiša - vikend ...

No beteg je vö vdaro

No, beteg je vö vdaro v našoj državi. Gospodi Kučani so kamle vö zeli. Ati je pravo, ka de si Štefka dala z njij tlakovec pred kučof delati. Drnovška je slabošča mejla, da je v Ameriki bil. Nej čüda, je pravo ati, kakšega precednika majo Amerikanci, ovoga Buš(mana), čuda ka so nej si betežni. Ešče so njemi nej dopovedali, ka je Drnovšek nej s Slavonije, pa nej Slovakije, liki s Slovenije. Najprle san pravo atiji, ka njemi je znan slabo prišlo od toga, ka je v Ameriko leto z navadnof linijof avionskof, pa nej f tiston nouvon eroplani. Aja, od toga njemi nika nej moglo biti, je pravo ati. Mogouče njemi je pa slabo prišlo, da se je do poda prgibo pa proso, naj nas i te nezerenski NATO zemejo. Referendum za vstop v NATO de, samo sledi, te, da nas že notri zemejo. Toü je glij tak, kak či bi nas k Mori pelali pa pravli, naj prejk idemo, pa bi te v drüjgon kraji si süji vö prišli. Na süjo nas rejsan naša

No, še malo, pa de pou leta za nami. Inflacijo smo že dosegli za cejlo lejto, pa te naj nešče povej, ka naši prejgnji ne vejo, ka delajo. Maja smo dosegli letni plan. Toga nega nigi.

V proračuni je lüjknja, eni pravijo ka 120, eni ka 130, eni pa ka 140 milijard. Kak do jo krpali? Ja, vej si pa še dosta davkof lejko zmislijo. Sakši slovenski politik bi lejko plačuvo davek na norijo. Lüjknja bi fčasi puna bijla.

Zaj, maja, se je najbole znal iti bivši šef Rdečoga križa Slovenije gospod Jelenič.

Na sveklo je prišlo, ka je mel vekšo plačo kak san gospod slovenski predsednik. Milijon pa pou bruo na mejsec. Če toü delimo z delovnimi dnevami, dobimo, ka je na den glij telko zaslužo, kak ena delavka f fabriki. Zaj je pa še enajst milijonof odpravnine doubo, za svoje požrtvovalno delo pri posojanji pejnez, štere so lidje davali za srmake. Dela

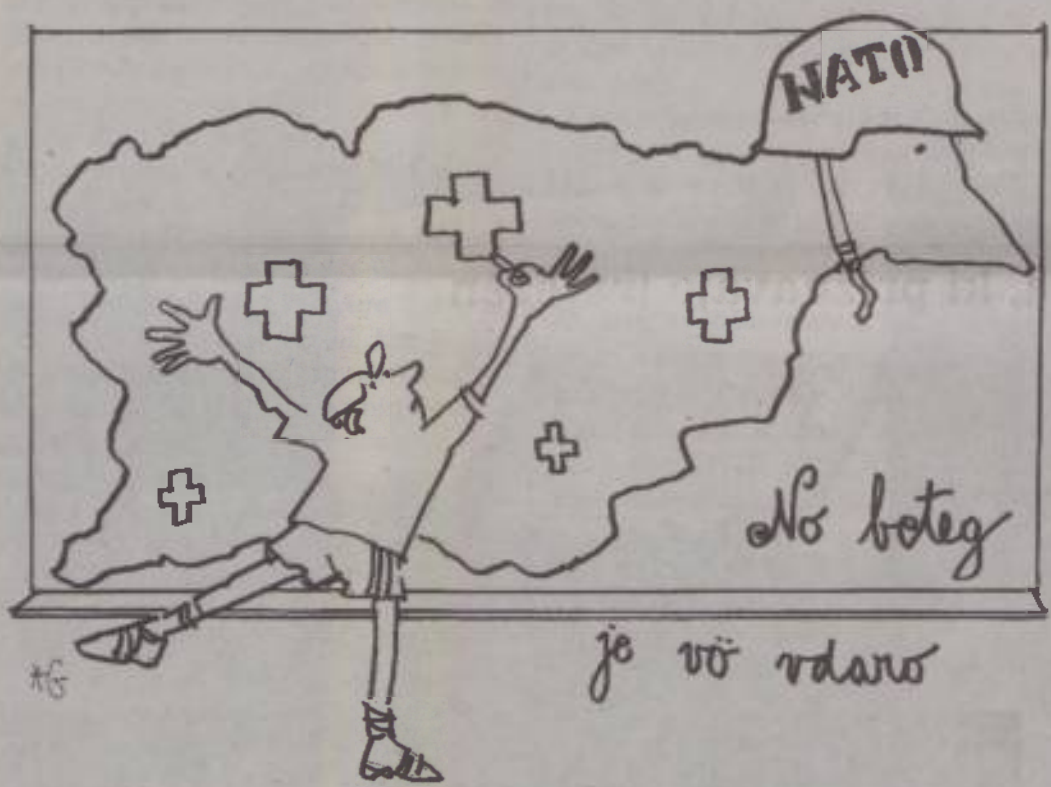

država odzaja - sakši den bole. Te pa nej čüda, če so šle na Evrovizijo Sestre. Nega kaj, bole pametni politikof na svejti nega, kak so naši. Töu, ka si tej vö zmislijo, je tak, kak če bi kakšo risanko gledo. Toma pa Jerryja. Tan tüj Tom sigdar gor plača, Jerry ga pa tak pomali zajebavle. Tak kak naša država nas. Natopis, ka ga je sakša slovenska familija dobijla, je eden takši lejpi primer. Telko laži, kak je tan, je težko, ka bi si še Lažnivi Kljukec zmislo. Članstvo v Natoji de sakšega Slovenca telko koštalo, kak eden malo vekši sladoled. Malo morgen, je pravo ati. Kelko staroga ameriškoga orožja mo pa mogli küjpiti, no, od toga pa niti rejči nega. Kelko več mo davali sakše leto za vojsko, od toga je tüj se v megli napisano. Ka nas si ščejo napadnoti, töu je pa tak ali tak jasno že cejli čas. Osama Bin Laden že maloga zmaja z blanj fküper zabija, ka se zaletij v lublanski nebotičnik.

je mel telko na ton Rdečen krijži, ka glij telko plače mele kak on san. Ena je še mejla dodatek za žemlice. Stou bi ji naj na mejsec pogejla. Či je Jeleniči dala kakšo žemlico za poleznoti, se pa nika ne vej.

Drujgi gospod je pa gospod Šuštar. Če se še štoj spomni, naj bi te Šuštar velke mijte dobivo. Tak kak je ati pravo, še malo, pa de vöni z zatvora, pa nika nede krijf. Te ga pa postavijo za kakšega direktora. Tak je bilou v našoj državi pa tak bou.

Našo notranjo politiko pa je na friško zapüjsto naš dolgoletni poslanec gospod Gerenčer. Zaj so gospod Gerenčer gratali veleposlanik f Pešti. No, lejko smo ponosni, ka je prekmurec grato veleposlanik. Po končanon šnel kursi madžarščine je grato pravi poliglot. Po zadnji informacijaj s Pešte se ruski, japonski, nenški pa avstrijski veleposlaniki f Pešti že prekmurski fčijo, ka do se bole razmili.

P. S.: Z betegon san začo, z betegon še končan. Od sega toga, ka je mogo coj gledati libleni pes Artur, je rajši zgino. Že dugo je bil betežen.

VANEK

IZBRALI STE - SMO

NAJ BOLJ »odpelano« vozilo Pomurja

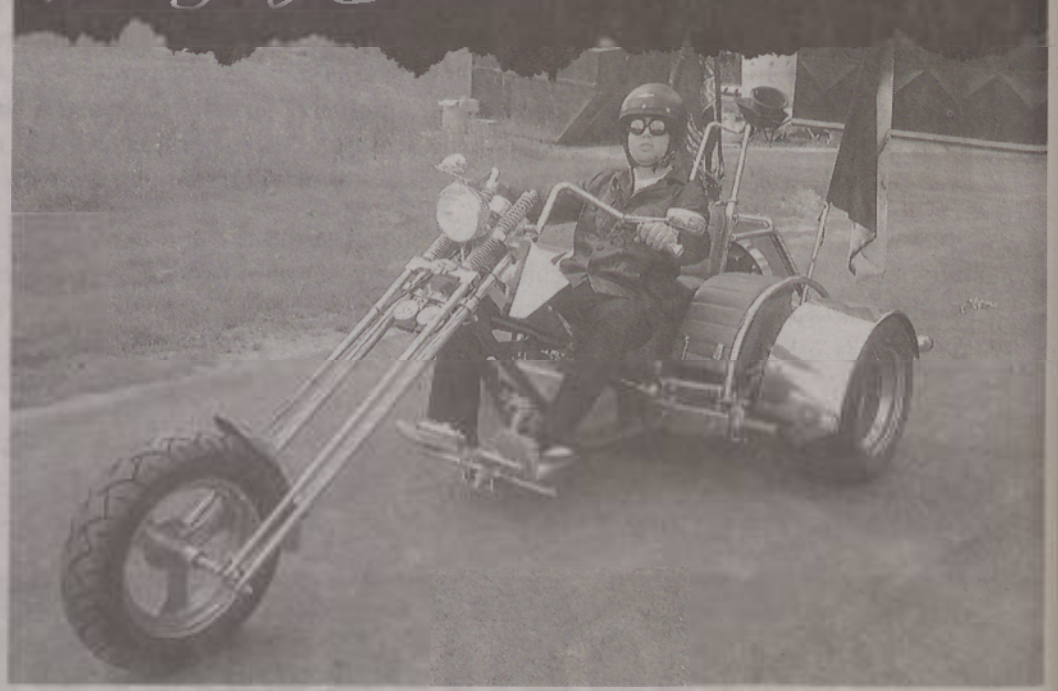

Finalist je »vozilo« pod črko E in pripada Matjažu Pavlinjeku iz Murske Sobote. VW TRIKE je narejen doma in ročno po lastnih načrtih iz nerjavečega jekla, ročno poliran, homologiran in registriran ... Kaj pravite na to?
To lepo čudo na treh »potačih« ima 1,6-litrski VW-jev motor s končno hitrostjo 120 km /h in je namenjen za prosti čas ter razvedrilo. Matjažu iskreno čestitamo, saj je v hudi konkurenci močno zmagal, po pošti pa prejme potrdilo v vrednosti 10.000,00 sit.

Iz kupa dopisnic, ki ste jih poslali, smo izžrebali eno. Tokrat je sreča namenjena Darji Klemenčič iz Radenec, ki je pripisala: »JAZ BI SE ODŠTEKANO ODPELALA Z VOZILOM E!« Darja in Matjaž, zmenita se!

NOVA AKCIJA N A J... N A J... N A J

NAJ TREBUH - »BLEK« (po Prekmursko) - »VAMP« (po Prleško) POMURJA

Pričakujemo vaše fotografije, ki jih ne vračamo, fotografije prvih šestih finalistov bomo objavili, zmagovalec pa prejme nagrado v vrednosti 10.000,00 sit.

Z napetostjo pričakujemo vaše »TREBUŠČKE«, saj se jih ne sramujete, kajne?

***

Tudi kakšnega lepega z uhančkom bomo veseli!

Fotografije pošljite na naslov: Agencija VENERA, Ulica arh. Novaka 13, 9000 Murska Sobota, s pripisom »ZA NAJ TREBUH POMURJA«.

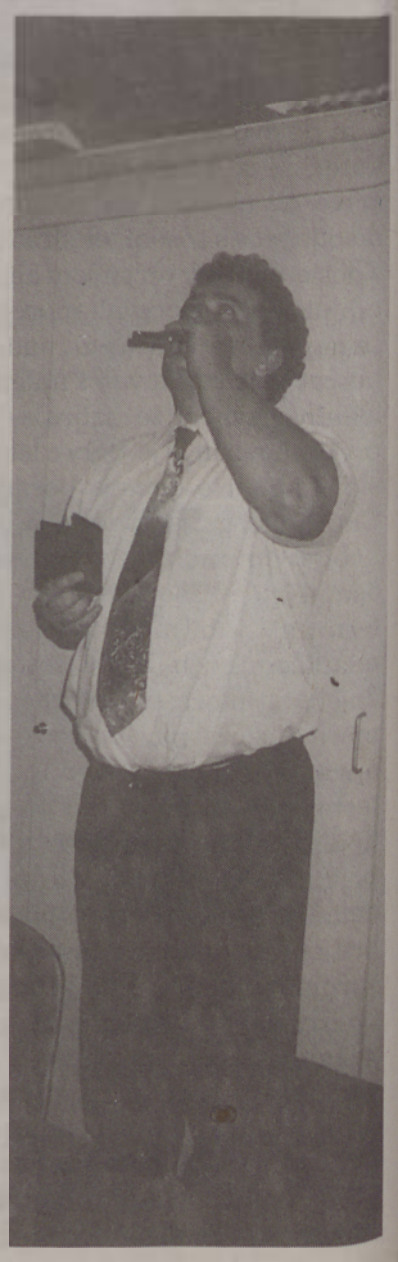

Fizkulturniki

Kadrov, ki bi v tistih časih poučevali telesno vzgojo, je bilo v Pomurju premalo, potrebe pa velike in tako je bilo leta 1961 sklenjeno, da se gimnaziji, učiteljišču, ekonomski, kmetijski in medicinski srednji šoli ter trgovski in poklicni šoli v Murski Soboti pridruži še fizkulturna srednja šola.

Prostore so dobili v TVD Partizanu. Za predsednika šolskega odbora so določili Iva Orešnika, ravnatelj je postal prof. Evgen Titan, gospodar pa Jani Srečko - Seči, sicer znani nogometaš Mure. Splošne predmete so učili profesorji z

Ob splošnih predmetih, kot so zgodovina, zemljepis, slovenščina, tuji jezik (nemščina, angleščina), matematika, fizika, kemije, higiena, so imeli seveda tudi strokovne, športne predmete - v teoriji in praksi. Plavalni tečaj so imeli v Rovinju, smučarske tečaje pa v Črni na Koroškem, Peci in Smrekovcu.

Na šoli je bilo ves čas ogromno prostovoljnega fizičnega dela. V tem času so prekrili streho, zamenjali parket v telovadnici, napeljali vodovod. Zunaj so naredili ograjo okrog igrišč, razsvetljavo, del igrišč pa pripravili tudi za

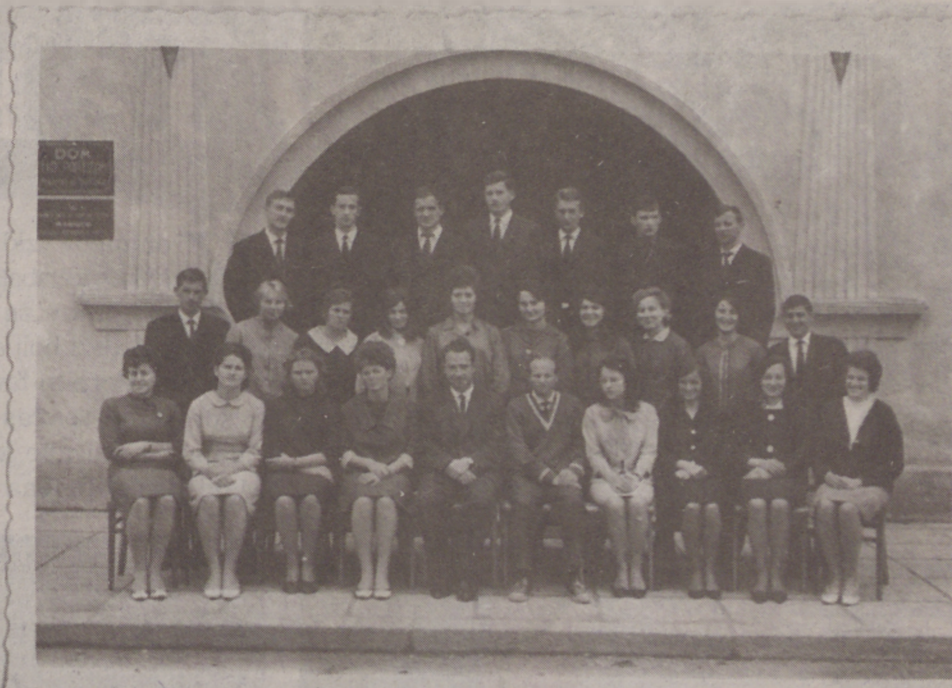

Kdo pa so ti mladi fantje?

drugih soboških srednjih šol, strokovne predmete pa tudi profesorji iz Maribora.

Šola oziroma pouk se je začela praktično iz nič. Ni bilo tradicije ne ustreznih prostorov, igrišč in tudi učnih pripomočkov oziroma športnih rekvizitov je bilo bore malo. Konec junija je bil sprejet sklep o ustanovitvi šole, septembra se je pouk že začel. V tem času so bili povabljeni kandidati za šolo na udarniško delo - v brigado. Tako so brezplačno preuredili nekdanje dvorišče Sokola v poletno telovadišče in v telovadnici uredili zasilni večnamenski telovadni prostor. Treba je bilo nabaviti klopi, table, učila, urediti knjižnico in pristopiti k oblikovanju učiteljskega zbora. V veliko pomoč pri ustanovitvi in delovanju šole je bil Milan Kabaj, direktor Srednje šole za telesno vzgojo v Mariboru - soboška šola je bila dejansko izpostava le-te.

perjanico. S tem so dobili pravico do organiziranja republiškega prvenstva v badmintonu. Veliko dela so opravili dijaki kot brigadirji sami. Poleti so oddaljeni dijaki spali kar na odru v dvorani.

Da bi prislužili denar za financiranje del in nakup materiala (cement, betonsko železo itd.), so na posestvu obirali koruzo, belili debla in čistili lubje na Goričkem ter delali druge stvari. V tem času je bila markirana Pomurska planinska pot. Dijaki so to pot prehodili in hkrati uredili kontrolne točke. Bilo je ogromno idealizma in prostovoljnega dela. Vidi se, da je bil zraven prof. Titan, ki je znal navdušiti mlade in jih pritegniti k delu. Ne prej ne pozneje ni bilo v Soboti takšnega človeka.

Za nagrado za prizadevnost so lahko obiskovali kulturne prireditve v Mariboru in Celju, ogledali pa so si tudi evropsko atletsko prvenstvo v Beogradu. V Budimpešti so si ogledali nogometno tekmo Madžarska - Jugoslavija, v Pragi svetovno rokometno prvenstvo in v Ljubljani svetovno prvenstvo v namiznem tenisu. V celoti so prehodili Slovensko planinsko transferzalo (35 dni, da se prehodi v celoti).

Izdajali so mesečno literarno glasilo Trepetlika in za njo dobili tretjo nagrado med vsemi srednjimi šolami v Sloveniji.

Šolo sta končali dve generaciji - okrog 70 do 80 dijakov. Kakor hitro so končali šolanje, že jih je čakala služba. Razporejeni so bili po osnovnih šolah v vseh štirih takratnih pomurskih okrajih: v Gornji Radgoni, Lendavi, Ljutomeru in Murski Soboti.

Številni dijaki so pozneje nadaljevali šolanje oziroma se izpopolnjevali na pedagoški akademiji v Mariboru, na pedagoški akademiji v Varaždinu ali na Fakulteti za šport v Ljubljani. Posamezniki pa so svoj osnovni poklic, ki so ga dobili s to šolo, zamenjali in pozneje postali živinozdravniki, odvetniki, mornarji, pevci, cariniki itd.

Ker so bile po dveh generacijah potrebe po teh kadrih zadovoljene, so šolo leta 1966 ukinili.

Tako se je postavila leta 1965 pred fotografa prva generacija maturantov Srednje šole za telesno vzgojo Murska Sobota. Stojijo, zadnja vrsta, od leve proti desni (prof. Titan, ki nam je posodil fotografijo za objavo, se prav vseh imen ni mogel spomniti, zato navajamo le priimke, če je kaj narobe navedeno, se prizadetemu opravičujemo): Gomboc, Štajer, Drago Žižek, Glažar, Sep, Jože Žižek, Tibaut; srednja vrsta: Rihtarič, Marič, Kavčič, Frančiška Kovačič, Zadravec, Svetec, Hren, Vezjak, Danica Kovačič, Holc; sedijo: Vuk, Luthar, Unger, Horn, prof. Titan, ravnatelj, in Tone Praček, razrednik, Kološa, Rainer, Stajnko, Peterka.

J. M. R.

Od 30. maja do 27. junija — HOROSKO*PEN* — *Pripravlja: Agencija Hogod*

za mlade od 6. do 96. leta, ki priznavajo ljubezen

OVEN
(21. III. – 20. IV.)

Imate prijatelja, na katerega se lahko zanesete. Ko bo prišel čas, da odgovornosti ne boste mogli prenesti sami, ga poiščite. Nekdo pričakuje vaš nasmeh. Že v začetku meseca se bodo dvomi razpršili in vedeli boste, pri čem ste. Če boste energijo razpršili v preveč smeri, vas bo oslabilo in lahko pričakujete nevšečnosti. V čustvih se nekoliko brzdajte. Čuvajte se spora z domačimi in barka v tem obdobju bo plula v mirnih vodah.

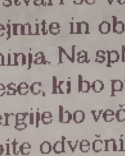

BIK
(21. IV – 21. V.)

Določene stvari se vam bodo začele povsem na novo. Spremembe sprejmite in ob tem naj vam ne bo težko, saj se vse ves čas spreminja. Na splošno je pred vami produktiven in konstruktiven mesec, ki bo prinesel kar nekaj izboljšav za prihodnost. Tudi energije bo več, kot je potrebujete. Izkoristite obdobje, da se znebite odvečnih kilogramov. V ljubezni in sreči na sploh bi se znalo kaj obrniti vam v prid. Mogoč nepredvidljiv zasuk.

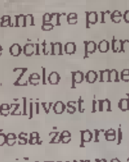

DVOJČKA
(22. V. – 21. VI.)

Trenutno vam gre predobro. Del zadovoljstva prenesite na prijatelja, ki je očitno potreben pomoči. Tudi za prihodnost vam dobro kaže. Zelo pomemben mesec, ki pa bo zahteval vztrajnost, potrpežljivost in delavnost. Po 15. nekaj romantike kot posledica nečesa že prej storjenega. Na splošno naj velja, da se nikomur in ničemur ne zavežete, saj se bo nepričakovano pojavila še boljša priložnost. Proti koncu meseca sveža energija.

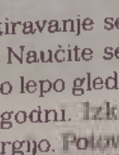

RAK
(22. VI. – 22. VII.)

Vsako pretiravanje se na koncu pokaže kot slaba in škodljiva navada. Naučite se, da boste včasih rekli ne, tudi takrat, ko vas bodo lepo gledali v oči. Vzemite ali privoščite si počitek. Vplivi ugodni. Izkoristite povečano privlačnost, prodornost in energijo. Potovanje je pred vami, izkoristite čas in si priskrbite dodatne informacije. Sprememba v karieri: ali boste kaj izvedeli ali se bo kaj zgodilo. Previdnost pri izjavah.

LEV
(23. VII. – 22. VIII.)

Od znancev in bližnjih ne pričakujte preveč, poleg tega pa jim tega tudi ne smete zameriti. V začetku meseca razočaranje, pozneje nova poglavja v ljubezni in sreči. Vmes obdobje negotovosti in razdvojenosti, tudi zato, ker boste želeli nemogoče. V drugi polovici meseca ne uvajajte novosti. Nekdo se bo umaknil. Pozornost, pravzaprav prednost dajajte skupinskemu delu. Zunanji pritiski vas lahko pripeljejo do napake in neodgovorne izjave.

DEVICA
(23. VIII. – 22. IX.)

Ko se odločite, da boste povedali, povejte odločno. Zdaj prišel čas za to. Zdravje odlično, se bo pa nakopičilo delo, da mu boste komaj kos. Zaplet v službi bo vplival na živce. Malce počakajte. Nekaj zapletov se bo začelo reševati kar samo od sebe. Dvojnost ali nihanje med več možnostmi bi se vam lahko maščevalo. Stiska bo manjša, če se boste nekoliko več rekreirali. Končno pa: pred vami sta dva meseca, v katerih bo prevladovala sreča.

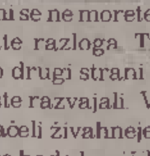

TEHTNICA
(23. IX. – 22. X.)

Pred ljudmi se ne morete skriti in tudi ubežati ne. Končno za to tudi nimate razloga. Trenutno vam pač primanjkuje samozavesti. Po drugi strani boste blagi, čustveni in globoki. Svoje bližnje boste razvajali. V drugi polovici meseca se boste razživeli in se začeli živahneje vključevati v družbo. Bo veliko dela in zahteve se bodo kopičile. Pri umetnosti ali računalniku veliko zadovoljstva in tudi uspehov. Morda kakšno priznanje in pohvala.

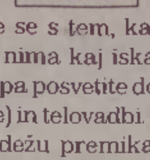

ŠKORPIJON
(23. X. – 21. XI.)

Sprijaznite se s tem, kar ste, ker to niti ni tako slabo. Trenutno žalost nima kaj iskati okrog vas. Mesec bo ustvarjalen, kljub temu pa posvetite določene trenutke sprostitvi (voda ali domače okolje) in telovadbi. Proti koncu meseca se bo začelo nekaj kot po čudežu premikati. Začetek meseca ugoden za ljubezen. Zdaj naredite čimveč, da boste imeli julij umirjen in srečen. Oslabelost bo odšla, kot je prišla.

STRELEC
(22.XI. – 21. XII.)

Kar lepo se bo začelo in bogve, ali tisto ne bo imelo posledice za prihodnost. Začetno vznemirjenje bo prineslo mir. Napetost bo popustila sredi meseca. Časa za počitek ne bo, v nekem poslu bo »vroče«! Konec meseca pazite na denar. Veselje po spogledovanju bo zamenjala želja po intimni ljubezni. Po 20. se odpirajo možnosti za potovanje. Začnite se učiti nov jezik. Hitrost, tveganje, humor - kombinacija za zmago.

KOZOROG
(22. XII. – 20. I.)

Tisto, kar si želite, je na poti. Nekdo bo za vas uspešno nekaj uredil, nato se bo pokazalo, da napaka ni bila na vaši strani. Sicer pa razgiban mesec, okrepljen z dejavnostjo na področju sodelovanja ali partnerstva. Možnost neprijetnega dogodka, ki bo vplival na razpoloženje, na izgubo potrpljenja ali pa vas bo pripravil do tega, da boste žaljivi. Posledice ne bodo prijetne, zato bodite raje previdni! Oblak, razpotje, vihravost.

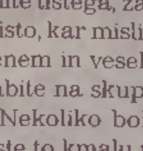

VODNAR
(21. I. – 19. II.)

Ne počnite tistega, za kar mislite, da drugi pričakujejo od vas. Delajte tisto, kar mislite, da je prav. Sicer pa boste živeli v dokaj sproščenem in veselem okolju. S partnerjem v redu, vendar ne pozabite na skupno družbo. Kmalu vas čaka ambiciozno delo. Nekoliko bolj se posvetite sodobnim tehnologijam, ker boste to kmalu potrebovali in ker ste na splošno človek, ki mora biti korak pred časom. Ljubezen – velika izbira.

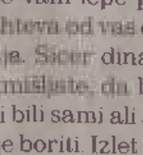

RIBI
(20. II. – 20. III.)

Kažejo se vam lepe priložnosti, vendar vas ne smejo prevzeti. Čas zahteva od vas dodatno izobraževanje in širjenje splošnega znanja. Sicer dinamičen mesec, ki pa bo zahteval previdnost. Razmišljate, da bi vse skupaj pustili in se nekam umaknili, kjer bi bili sami ali s tistimi, ki so vam najljubši. To so sanje! Treba se je boriti. Izlet ali manjše potovanje bi prijalo za razmislek in poznejše ukrepanje.

Pen

Pen je, kratko rečeno, Vestnikova mesečna priloga in ima tudi sicer zvezo z naravnim mesečnim ciklusom. Ustanovljen je bil, da bi, v skladu z imenom in asociacijami, učinkoval kot časopisni pen (finalo) in penetrantnež (prodiralec) ter bil poln fotografij, kakor se za tabloid spodobi.

Izdaja ga Podjetje za informiranje. Odgovorni urednik matičnega časopisa je Janko Votek, uredniki Pena so Bojan Peček, Jure Rituper in Irma Benko. Oblikuje ga Endre Gönter, za fotografije skrbita Nataša Juhnov in Jure Zauneker, lektorira Nevenka Emri. Računalniško ga oblikuje Robert J. Kovač. Za Pen ni posebne naročnine!

Pen

Tako lepe dežele

Kolumbov vzklik, ko je prišel pred več kot 500 leti na karibski otok Hispaniola, je danes eden sloganov za promocijo dominikanskega turizma. A drži bolj ali manj. Če je vaša želja videti eksotično floro in favno, kilometrske peščene plaže in sproščene, ves čas nasmejane ljudi, se podajte čez Atlantik in uživajte, **kot sta pisca reportaže Bojan in Majda Peček (imena mlade boe si nisva zapomnila)!**

Bolezni srca in ožilja, ki so v tako imenovanem razvitem svetu ubijalke največjega dela prebivalstva, ne poznajo. Živijo namreč praktično brez materialnih dobrin, zato tudi ni preganjavice in problemov z večnim pomanjkanjem časa. Prehranjujeta jih morje in bogato tropsko rastje. Če želite vsak dan uživati ob morski hrani in raznovrstnem tropskem sadju, je Dominikanska republika prava dežela za vas! Eno in drugo dobite za smešno ceno.

Dominikanci so ponosni na svojo tradicijo, ki se zrcali tudi v njihovem naivnem slikarstvu - Pepe je avtor olja, ki sva ga kupila za približno 400 pesov (da vam bo lažje: to je prav toliko nekdanjih avstrijskih šilingov) in že krasi steno dnevne sobe. Ampak pomembno je, da s prodajalcem, ki svoje stvaritve prodaja kar na bolšjem trgu, dovolj vztrajno barantaš. Pravilo: če na koncu pogajanj plačaš 40 odstotkov prvotne cene, si napravil kolikor toliko dober posel. Sicer pa - nikoli ne veš!

Osnovna šola traja šest let, a v nasprotju z Evropo ni obvezna. Otroci zelo ozkega sloja bogatih ljudi (večinoma tujcev) so v zasebnih šolah, večina Dominikančkov pa se raje kot hodi v šolo zabava. V deželi je še vedno 23 odstotkov nepismenih. Pa ni neobvezna samo šola, podobno velja tudi za vojsko!

Podobno kot druge karibske države (Kuba), je to dežela plesa in cigar. Plešejo in godejo malone vsi, cigare pa izdelujejo praktično na vsakem vogalu. Njihov nacionalni ponos je merengue - ples, za katerega pravijo, da se ga naleze vsak Evropejec, če je med Dominikanci vsaj nekaj dni.

ni videlo človekovo oko!

Dominikanska republika je večja od dveh držav na otoku - na zahodu je revnejši Haiti. Zgodovina Dominikancev je podobna mnogim, ne samo Karibskim deželam - po Kolumbu so prišli beli zavojevalci (Španci), v kratkem času iztrebili prvotne prebivalce (v tem primeru Indijance Taino) in se potem stoletja bojevali za deželo, ki je Evropejcem posebej privlačna, saj kljub bogatim pragozdovom ni nobene strupene živali. Tako ni čudno, da so prav v teh krajih posneli številne pustolovske filme (Indiana Jones) in da ima v Dominikanski republiki eno od bivališč veliko znanih članov evropskega in ameriškega jet-seta (vse do smrti je tam živel avstrijski rocker Falco, svoj hotel ima na primer Lauda ...). Domačini živijo od kmetijstva (sladkorni trs, tobak, riž, tropsko sadje, morski sadeži, govedoreja ...), v zadnjih letih pa se vedno bolj razvija turizem. Največ oddiha in eksotike željnih prihaja iz ZDA in Kanade, veliko pa je tudi Evropejcev.

Dominikanska republika je danes demokratična parlamentarna država, ki jo sestavlja 31 provinc - največja je Santo Domingo, ki je obenem prestolnica, v kateri živi okrog 3 milijone prebivalcev. To je približno polovica vseh v državi. V deželi velikih socialnih razlik je več kot 90 odstotkov katolikov, drugi so protestanti. Govorijo špansko, na pračase pa spominjajo nekateri zanimivi izrazi še iz indijanskih časov.

Petelin pod palmo - se vam zdi, da mešam jabolka in hruške? Ne! Petelini so namreč ena najbolj čaščenih živalskih vrst. Dominikanci uživajo ob nedeljah v petelinjih bojih, kar je druga najbolj razširjena »športna« panoga. Še več denarja se vrti okrog baseballa, na tretjem mestu pa je pri nas malo znani domino. Pa še o palmah - na materi zemlji jih rase kar 1.500 vrst, Dominikanci pa so ponosni na tistih 27 avtohtonih, ki jih najdete samo pri njih!

Za očeta naroda velja Juan Pablo Duarte - leta 1844 je bil vodja upora zoper takratno haitsko oblast, končalo pa se je 27. februarja z razglasitvijo neodvisne Dominikanske republike. Ta dan je tudi osrednji nacionalni praznik. Danes je med državama sicer mir, a ob meji s Haitijem so vseeno številne vojaške kontrolne točke. Podobno kot pri nas nadzirajo nelegalne prehode meje. Številni Haitčani bežijo namreč za boljšim kruhom v svojo obljubljeno deželo - Dominikansko republiko.

Najin vodnik po Puerto Plati (s 85 tisoč prebivalci tretje največje mesto v državi) je bil študent Juan Bautista Bonilla. Rekel je, da je njihova največja ljubezen rum, ki ga 5 odstotkov izvozijo, vse drugo pa spijejo sami. »Pomembno pa je,« je zatrdil Juan, »da rum lahko piješ vedno znova. Po pravem dominikanskem rumu namreč ni mačka, zato niso redki možje, ki ga zlijejo vase tudi liter dnevno.« Sicer pa so bile sredi maja parlamentarne volitve - Juanovega favorita vidite najvišje na drogu in se piše Walter Musa. Letos so bile prvič kot kandidatke v volilni kampanji tudi ženske.

Taksiji so kar dragi, kar pa ne velja za guaguo - dominikanski avtobus stoji, kjer se zahoče vozniku, vozi, kamor želi potnik, in je praviloma razvalina na štirih kolesih. Tudi sicer bi se prometnega kaosa ustrašili še vsega vajeni Italijani: Dominikanci prehitevajo po levi, desni, zgoraj in spodaj, prevažajo pa se z motorji, na katerih je le redko le eden, največkrat dva ali trije, nemalokrat pa tudi štirje! Še cena bencina - tudi tu je najcenejši dizelski, za liter boste odšteli samo 80 tolarjev!

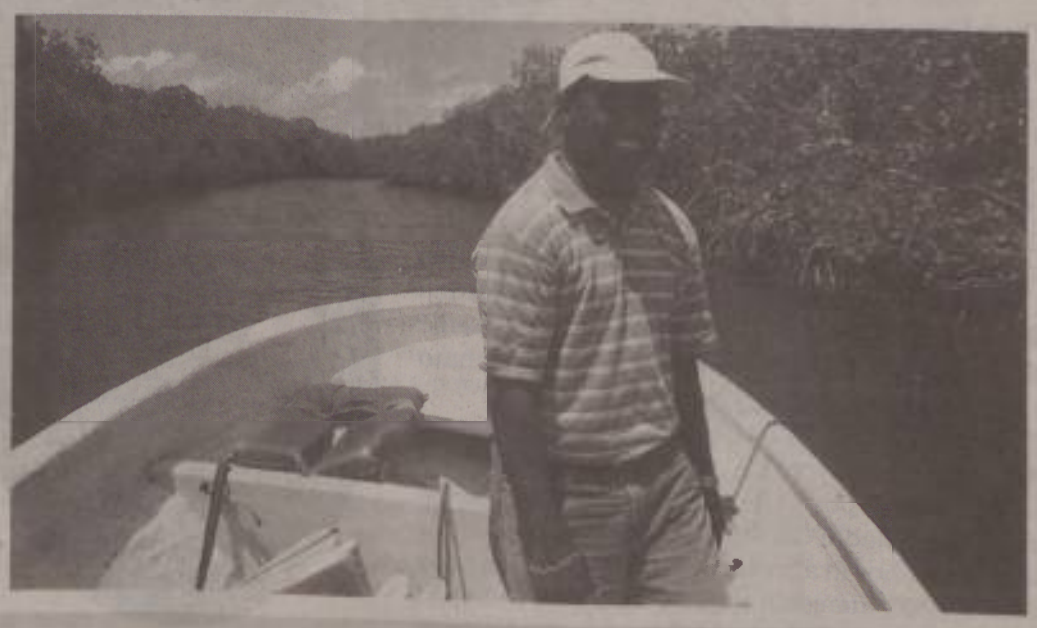

Povprečno ploden Dominikanec je imel še pred desetletjem okrog 35 otrok z dvema ženama. Oblasti so to dovoljevale. Dandanes sta se spremenili vsaj dve stvari: bigamije ni več in v dominikanske domove (vsaj tiste v mestih) je prišla elektrika. Tako ob gledanju TV ni več toliko časa za »delanje« otrok. Na vasi jih imajo v družini povprečno pet, v mestih pa podobno kot v Evropi - enega ali dva. Augusto, ki nas je vozil po nacionalnem parku mangrov, ima tri. In je zadovoljen, da je med srečneži, ki imajo službo. Brezposelnost v njegovi državi je namreč vsaj 40-odstotna, čeprav uradno priznavajo »le« četrtinsko ... ☞

D'KWASCHEN RETASHY (IZG. D KVAŠEN RETAŠAJ) S SKLADBO BABA MALO ME NJAJ OSVOJIL STARO IN MLADO

... Baba, malo me njaj, mi rejtaše daj ...

Pa tou je nej rejsan. Najboukše od fsega je, ka sploj nej mus, ka mate lejpi glas,važno je, ka ste pogrüntali recept za kvašene rejtaše tak kak Činč, Primož pa Cepo. In? Mate hit, šteroga de prekmursko lüdstvo predlagalo za svojo himno.

Tou babo samo fajn trbej prijeti za ... pa ti spečej rejtaše kak džundž. Pa ništerni lokalni muzičari so ti nevoščejni na 3 kubike. Samo cej dej de se pa odavo za sobočko bolnico, nej za Rejtašof žep, ka majo itak dosta špilof, ge lejko kaj »mafnejo«! Tak je, biznis je biznis, nema veze, što je v zgubi, glavno, ka se obrača! Da de pa dosta pejnez, te pa ... dopust na Pertoči!

Gor na cej deji pijše, što je dau pejneze za njega, ka de NEŠČE vido, kak so »tržno nezanimijvi«! Ka tou sploj pomejni? Ka če se ti ne da - ti nišče nikaj k r... ne prnesej?!?

Fejst se gučij, ka do tej Kvašeni vujšli v Lub-lano! Tou je šče en dokaz, ka jih domači »delo-dajalci« fejst radi majo, ha ha!

Rejtaši so čüli, ka se morejo poniditi za Soboške dnejve?! Vej pa ne norte, majo zadosta špilof - tak ka ne skrbte za njij, ponujati se jin zainouk nej trbej! Da do pa vidli, ka jin je več nej za zaj...cijo, do pa itak henjali! Rejtaši Vas 'majo radi! Itak!

Pa še njuf internejtni naslov: "www.kvasenretas.com"

V junijskem Jukeboxu bo nastopila Lara Baruca

Prav ste prebrali, Jukebox spet bo, in sicer 4. junija na starem mestu, v soboški Zvezdi.

Boštjan Rous je tokrat povabil v goste še eno vročekrvno Primorko, rockerko Laro Baruco.

Slovensko javnost je prvič opozorila nase pri svojih 16 letih, ko se je pojavila leta 1995 na »MLADEM MMS« s skladbo Hudič izgublja moč in zasedla prvo mesto strokovne žirije. Svoj prvenec Hudič izgublja moč je izdala leta 1997. Leta 1999 je zasedla s skladbo Danila Kocjančiča in Draga Misleja Mefa Ti si se bal na slovenskem izboru za pesem Evrovizije - Emi tretje mesto strokovne žirije. Istega leta je osvojila na Slovenski popevki naziv debitantka leta in z nagrajeno skladbo Ko te ni zastopala Slovenijo na Festivalu Malteške pesmi na Malti. V letu 1999 je zmagala tudi na Novi sceni MELODIJ MORJA IN SONCA s skladbo Sonce in Luna. Decembra 1999 pa je izdala svoj drugi album Kar ne piše. Album je dosegel nominacijo Zlatih petelinov za najboljši Rock album. Po dveh letih premora, 28. novembra lani, pa se je Lara odločila, da izda še tretji album z naslovom

Beenarni sistem. V Jukeboxu boste slišali skladbe z vseh treh omenjenih albumov.

Vas zanima, kateri domači glasbeniki bodo poskrbeli za spremljavo? To bodo basist Mojmir Wolf, klaviaturist Peter Ošlaj, bobnar Marjan Vidic ter kitarista Ivor Knafelj in Edo Gal.

Dobimo se torej 4. junija ob 21.00 v soboški Zvezdi!

Razočarane Sestre nas niso razočarale

To seveda ni slabo, čeprav smo po besedah strokovne in televizijske žirije na letošnji Emi, da naših pevcev oziroma pevk tokrat ne morejo spregledati, pričakovali več. Da originalnost na tem mednarodnem festivalu ne prinaša uspehov, smo vedeli, zdaj pa smo se lahko prepričali, da ne vžge niti ekstravaganca. Sicer pa je najpomembneje, da so Sestre v času od Eme do Evrovizije na svojo stran pridobile večji del slovenske javnosti. Samo ljubezen si bomo zagotovo prepevali tudi v prihodnje. Ali bo tako tudi z zmagovalno skladbo latvijske avtorice in pevke Marie N., I Wanna, ki zelo spominja na skladbo Rickyja Martina She Bangs, pa bo pokazal čas. Pa še razveseljiva novica. Slovenija bo po besedah odgovorne urednice razvedrilnega programa nacionalne televizije, Miše Molk in zagotovilu Evropske radiotelevizijske unije, tudi prihodnje leto sodelovala na Evrosongu.

HALICANUM LANSIRAL V SLOVENSKI GLASBENI PROSTOR SVOJ PRVENEC

Zgodilo se je v sredo, 8. maja, v lendavskem hotelu Lipa. Člani skupine: vokalist Robert Bažika in basist Franc Bažika iz Genterovec, klaviaturist Branko Koša iz Gaberja ter kitarist Ivan Jagec - Fičo iz Ljutomera so povabili na predstavitev prvega CD-ja in kasete vse, ki radi prisluhnejo njihovi glasbi. Kot gostje so nastopili Viktorija, Robi Horvat, Brendi, Posodi mi jurja in madžarski pevec Feri Kaczor.

Prireditev sta povezovala Geza Farkaš in Boglarka Kiraly.

Sicer pa uigrani kvartet, v katerem se prepletajo izkušnje in mladost, pod imenom Halicanum pravi, da njegov čas šele prihaja.

Vse skupaj se je začelo pred devetimi leti, ko se je Robert Bažika kot vokalist pridružil skupini Amadeus, kjer je igral klaviature Branko Koša, basist pa je bil žal že pokojni Vili Hrženjak. Ko se je slednji odločil, da ne bo več nastopal, sta Robert in Branko v skupino povabila Robertovega brata Franca, nato pa še Ivana Jageca - Fiča.

Plošča »LJUBEZNI VLAK« je torej že na prodajnih policah glasbenih trgovin, njeni največji uspešnici, sodeč po odzivu poslušalk in poslušalcev Murskega vala, pa sta skladbi Ob Muri in Vzleti ptičica, ki sta kar nekaj tednov kraljevali na vrhu lestvice Domača plošča. Poleg omenjenih najdete na plošči še enajst skladbic: naslovno Ljubezni vlak ter skladbe Ne pusti

me samega, Poletna avantura, Ljudje so pokvarjena rasa, Serenada za lahko noč, Življenje je karneval, Naj zapojem pesem, Tvoja koža, Glasbeni avtobus, Če na tleh, in Lendva varosban. Melodije in priredbe so prispevali poleg članov skupine še Dušan Zore, Slavko Kovačič, Istvan Nagy, Laszlo Bodi, Gabor Zavodi in Goran Mačužič. Za večino besedil so prav tako poskrbeli fantje sami, nekaj pa so jih prispevali tudi Marko Kočar, Viktorija in Marino Mrčela.

V teh dneh svoj izdelek, ki je izšel v distribuciji glasbene založbe Mandarina, uspešno predstavljajo na radijskih postajah po Sloveniji, v bližnji prihodnosti pa bi radi posneli tudi kakšen videospot.

Podrobnejše informacije o skupini najdete na spletni strani »http://www.halicanum.lendava.net«, za vabila na nastope pa ponujajo telefonsko številko: 041 619 258.

Glasbeno stran ureja Simona Špindler

Reci mi

Reci mi, kaj naj storim,
ko ovenelo bo cvetje,
reci mi, kaj naj storim,
ko zaprla se bodo vrata,
reci mi, kaj naj storim,
ko ugasnilo bo sonce,
reci mi, kaj naj storim,
ko zbledele bodo barve,
reci mi, kaj naj storim,
ko razšle se bodo najine poti. *Tamarine*

Njen smeh

Njen smeh mi odmeva, vsa se lesketa,
od sreče trepeta.
Privija se k njemu,
ukrade mu sekunde in srce.
Meni ugaša smeh in lesket v očeh.
Srečna sta ...
Čutim.
Sreče lesket mi bo stopil v oči,
zasužnjil tistega,
ki si me bo zaslužil
in bo z mano prehodil vso pot.
Za vedno. *Klavdija Sapač*

Vaše pesmi

Najlepši si

Ko zagledala sem te,
mislila sem, da najlepši si,
ko pa zares spoznala sem te,
spoznala sem, da drugačen si.
Vedela sem, da videz vara,
a si tega priznati nisem hotela.
Všeč si mi bil zelo, a kaj,
ko prizadel si mi dušo in telo. *H. T.*

Oblaki so zadeti

Oblaki so zadeti,
v balerine odeti
kolo plešejo.
Še ptice so prevzete,
prekrite z bledo senco.
V vrtinec so ujete.
Oblaki so zadeti
kot mali smrkavci
po prvi cigareti. *Biserka*

Vaša čustva

Boštjan!

Sedaj, ko bereš to pismo, ga beri kot opravičilo za prvo pismo. Le-to je bilo napisano nepremišljeno, saj nisem upoštevala svojega srca, ampak svoj razum, ki mi je govoril, da delam prav. Še zmeraj mi odmeva v glavi tvoj SMS in še zmeraj se sprašujem, ali je to res. Povej mi, če te pogledam v oči in mi poveš resnico ... Bi mi jo?

Ne vem, kaj si misliš o meni, a bi bila raje, če bi mi povedal oziroma pokazal, če mi povedati ne znaš (ali nočeš). Ne vem, ali ima to pismo kakšen smisel. No, vsaj meni se bo olajšala duša.

V meni prebujaš nekaj, kar ne more biti samo prijateljstvo, ampak nekaj močnejšega. Ja, zaljubljena sem vate in tega ne morem več skrivati. Vsaj sedaj več ne.

Hrepenim po vsakem dnevu, ko te lahko opazujem. Želim ujeti vsak tvoj nasmeh, ki se blešči kot sončni žarek v mojih temnih vsakdanjih dneh. Ti si moje sonce. Ti si moj up za novi dan.

Ti si vse, kar si želim, in vse, kar lahko imam na tem svetu. Čeprav vem, da je to pismo le ena kaplja, ki je prepozno padla v morje tvojega srca. Ne bom se predala in bom upala naprej. Ne nameravam potegniti najkrajšega konca in te prepustiti nekomu, ki te po vsej verjetnosti sploh nima rad, tako kot te imam jaz.

P. S.: *Vsaj premisli, preden za zmeraj streš moje srce, izbrišeš lepe spomine nase in preden mi na lice pričaraš solze, ki so polzele le zate.*

Z ljubeznijo tebi zapisana

samo tvoja P. K.

Vse mlade vabimo, da nam pišete, o čem si želite brati, postavljajte nam vprašanja, pišite nam o vsem, kar vam pride na misel, lahko komu posvetite pesem ali pa nam sporočite, če ste se zaljubili. Naš naslov je: Na sceni, Vestnik, Ul. arhitekta Novaka 13, 9000 Murska Sobota, ali po elektronski pošti: Nasceni@hotmail.com.

Stran uredila: A. Nana Rituper Rodež

Čik pauza

ali kako so lahko mladi cool?

Prvi dim pri šestih letih

Za vogalom marsikatere osnovne šole se dviguje oblak dima. Pa ne od konjev, ampak od cigaretnega dima. Kaj se pravzaprav dogaja je zanimalo učenki 8. razreda Tadejo Puhar in Sonja Gerič iz osnovne šole Veržej. Poiskali sta odgovore na vprašanja, ali so mladi s čikom v roki, res bolj cool. Z anonimno anketo učencev 5 in 8 razreda Osnovne šole Veržej (zunanji učenci) in tamkajšnjega Vzgojno - izobraževalnega zavoda sta prišli do spoznanja, da redno kadi 78 odstotkov gojencev VIZ-a in 8 odstotkov zunanjih učencev ter da 90 odstotkov staršev ve, da njihov otrok kadi. Pa ne storijo nič. Žalostno pa je tudi to, da začnejo kaditi zelo zgodaj in da je možnosti, da si prižgeš cigareto vedno več. Pri raziskovalni nalogi, za katero sta na 10. regijskem srečanju raziskovalcev Pomurja dobili srebrno priznanje, jima je pomagala mentorica Cvetka Ivančič. Med drugim pa sta se odpravile po nakupu cigaret. Njuna odkritja so presenetljiva.

Do 80 cigaret dnevno

V anketi je sodelovalo 94 učencev, od tega 49 zunanjih (približno polovica deklet in polovica fantov) in 45 gojencev (z 78 odstotki so prevladovali fantje). Ugotovili sta, da kadi 78 odstotkov gojencev in 8 odstotkov zunanjih. Velika večina vprašanih, čeprav ne kadijo, pa je že potegnila prvi dim. In zakaj kadijo? »Ker me kajenje pomiri, ko sem živčen,« je odgovoril Tine. Tisti, ki kadijo, pokadijo od ene cigarete, nekateri pa celo do 80. Kar je ekstremen podatek. Številka pa bi naj bila tako visoka, ker toliko cigaret kupijo, potem pa jih menjajo za sladkarije, kosilo ali pa pomoč pri učenju. Torek, tudi v osnovni šoli ni nič več zastonj.

Prva cigareta

Prav gotovo pa sta pri tem vprašanju dobili izredno presenetljive odgovore. Nekateri so namreč začeli kaditi že pri 6 letu. Prvo cigareto pa so pokadili v glavnem iz radovednosti. Še danes pa kadijo zato, ker se po cigareti počutijo dobro, ker jim je všeč okus, ker se počutijo bolj odraslega in ker kadijo tudi prijatelji. Večina kadilcev pa nima interesa, da bi se kajenja odvadila, kljub temu, da se zavedajo, da kajenje zdravju škoduje.

Škatlo cigaret, prosim

Tadeja in Sonja sta se odpravili tudi po trgovinah in gostilnah in kupovale cigarete.zanimalo ju je, koliko se upošteva napis, da mladoletnim ne prodajajo cigaret. Ena je kupovala, druga opazovala reakcije. Pa reakcij ni bilo, kot bi kupovale kruh in mleko. Vljudne prodajalke pa so jima v primeru, da ni bilo želene znamke cigaret, ponudile kakšno drugo.

Ugotovili sta, da so rezultati zaskrbljujoči in da je žal danes brez modnih oblačil, mobija, dandanes nisi več »cool«. Obstajajo pa tudi najstniki, ki znajo, da si lahko tudi brez tega zelo zelo »cool«.

FOTO **A. Nana Rutuper Rodež**

Sonja Gerič: Najbolj me je presenetilo to, da ti v trgovinah dajo cigarete, kot bi kupoval kruh ali mleko. Pa tudi to, da starši kadilcev vejo, da kadijo. Jaz pa sem mislila, da se, če se že kadi, kadi na skrivaj.

Tadeja Puhar: Mene pa je najbolj presenetilo, da se prvi cigaret pokadi pri šestih letih. Pa to se mi sploh ne zdi možno. Le kdo jim ponudi cigareto in kako pridejo do nje?

Anketa

Poljubov se sramujejo, cigaret ne

Otroci s cigareto v ustih niso torej nič nenavadnega. Občutek imam, da je lažje dobiti cigareto in jo pokaditi, kot pa se poljubiti. In kaj menita o tem učenca veržejske osnovne šole, kako gledajo torej na svoje sošolce s *čikom* v ustih in kako se je poljubljati z nekom, ki je pravkar pokadil cigareto.

Dino Kos, 8 razred: Kadijo oboji, fantje in dekleta. Prvi cigaret se pokadi zjutraj, ko se gre v šolo, mnogi pa pokadijo tudi celo škatlo na dan. Vem, da ni v redu, da mladi kadijo, saj smo premajhni, ampak na cigaret so mnogi navajeni. Vsi pa ne kadijo. Kako se je poljubljati s punco, ki kadi? Ja, smrdi, ampak jaz ne hodim z nobeno. S kupovanjem cigaret pa ni večjih težav, včasih prodajalke edino vprašajo, koliko si star. Zgodi se, da nam potem cigaret ne prodajo.

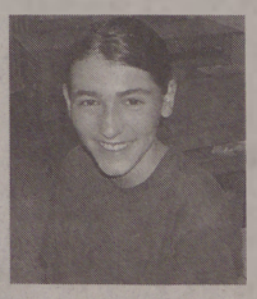

Karin Kučuk, 7. razred: Kadi se, seveda se kadi. Ponavadi mladi prvi cigaret pokadijo pri kakšnih 12 letih. Kadijo ponavadi v okolici šole in se kje skrivajo, kjer jih starši ali učitelji ne bi odkrili. Se mi zdi, da starši ne vejo za to, da njihovi otroci kadijo. Ne vem, zakaj jim tega nihče ne more preprečiti. Ne vem tudi, kako je, če se poljubljaš s fantom, ki je pred tem kadil. Ker se jaz še nisem. Mislim pa, da mladi nimajo težave z nakupom cigaret v trgovini ali gostilni. Kar dajo jim.

Zdržite v napornih dneh!

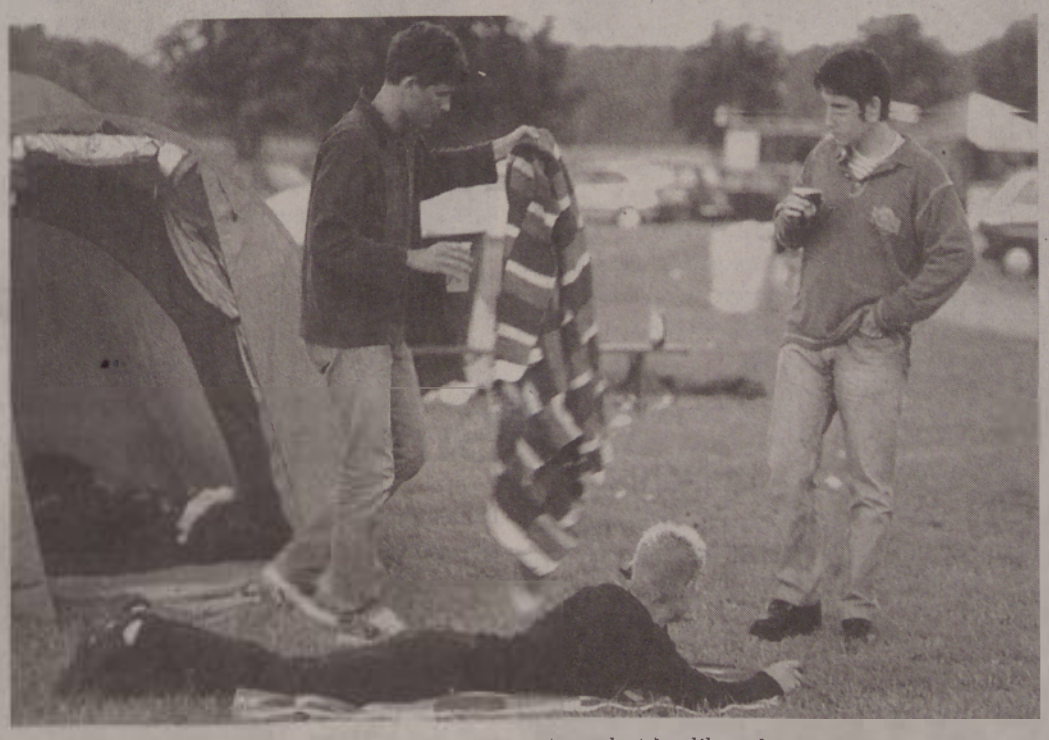

Dragi učenci, dijaki in šolarji, pred vami je še nekaj hudih tednov, nekaj neprespanih noči. Vse se je zgrnilo nad vas, vsak od vas kaj zahteva. Učitelji v šoli, in to pri vseh predmetih, pa naj bo tudi v kakšnih zunajšolskih dejavnostih, tudi doma so starši nestrpni, poizvedujejo za ocenami, kaj se dogaja v šoli ... Pa če prištejemo še vse problemčke in težavice, ki jih imate v svojem zasebnem življenju, s prijatelji, vas morda ne opazi fant ali punca, v katero ste se zaljubili ... in kriza je lahko hitro tu. Ko pa se zgodi ena slaba stvar, se ji ponavadi pridruži še kakšna. Pa povejte, če ne drži pregovor o tem, kako ima vrag mlade.

Ampak, tudi ti naporni dnevi bodo minili, testov bo konec, tudi spraševanja bodo končana, redovalnice se bodo zaprle, in če so do sedaj vsi, no, skoraj vsi, opravili maturo, jo boste tudi vi. Nekaj panike pa je bilo vsako leto. Vse to bo minilo, potem pa vas čakajo lepe in dolge počitnice. Samo pomislite, kaj vse bodo prinesle. In ko je najhuje, ko že mislite, da ne boste zdržali niti en dan več, za trenutek v mislih zaplavajte morju, posedite s prijatelji, zamislite si *žur*. Pa ne za dolgo - knjiga kliče.

Zdržite do konca, jaz pa bom za vas držala pesti!

Nana

Zakaj kadim ali ne kadim?

Zakaj kaditi – 10 razlogov

1. Zaradi zadovoljstva in užitka; **2.** Vsi v družbi kadijo; **3.** Sprošča me; **4.** Všeč mi je; **5.** Prišlo mi je v navado; **6.** Prijatelji so me nagovorili; **7.** Kajenje je cool; **8.** Počutim se pomembno; **9.** Zaradi problemov, ki jih imam; **10.** Ker si to želim.

Zakaj ne kaditi – 10 razlogov

1. Škodi zdravju.
2. S tem se ne želim dokazovati.
3. Cigareta smrdi.
4. Moti me dim.
5. Gnusi se mi.
6. To je razmetavanje denarja.
7. Škoduje lepoti.
8. Ni cool.
9. Okus cigarete.
10. Nihče doma ne kadi.

Prijateljstvo

Srečna Penelope in Pedro. Na levi Geraldine Chaplin, glavna igralka v Almodovarjevem filmu.

Da bi presenetila svojega prijatelja, se je Penelope Cruz v Los Angelesu usedla na letalo in se odpeljala naravnost v Pariz. Doma je pustila soproga Toma Cruza. V Parizu je bila premiera filma Hable Con Ella, režiserja Pedra Almodovara, s katerim si je bila pred desetimi leti Penelope še posebej dobra. Takrat sta tudi sodelovala pri neki TV-oddaji. Ko so v dvorani predstavljali glavne igralce, se je pojavila Penelope, in ne da bi koga kaj vprašala, se povzpela na oder in objela Pedra. Pravijo, da je bil objem več kot samo prijateljski.

Novemu je ime Flavio

Michelle in Flavio med klepetom pred »usodno« oddajo.

Trenutno v Italiji največ govorijo o novem sanjskem paru. Ona je Michele Hunziker, on Flavio Briatore. Ona je v Italiji živeča Švicarka, on rojen Italijan. Ona je znana voditeljica oddaj - trenutno vodi popularen šov z naslovom Herzi A Parte, on je šef Benettonove ekipe pri Formuli 1. Ona se je nedavno (po štirih letih zakona) ločila od pevca Erossa Ramazzottija, on se je minulo poletje razšel s top modelom Naomi Campbell.

Srečala sta se (prvič) na Michelinem šovu in kot menda zdaj oba zagotavljala, sta takoj ugotovila, da sta rojena drug za drugega. Po drugi strani pa se sliši, da dala je Michelle menda takšno izjavo: »V tem trenutku se resnično ne zanimam za moške. Sama sem in trenutno sta mi pomembna le hčerka in poklic, ki ga resnično ljubim.« Komu verjeti?

Agent 007 v Sevilli

Modro nebo, za ta letni čas nekoliko nizka temperatura 23 stopinj, turisti pohajkujejo po uličicah, ližejo sladoled ali si med vožnjo s kočijo ogledujejo mesto. Takšno razpoloženje je danes v Sevilli v Andaluziji. Med temi turisti je zdaj tudi Pierce Brosnan (48), ki je izkoristil snemanje novih dogodivščin agenta 007 in se podal po ulicah Seville. S svojimi starši, soprogo in otrokoma se obnaša kot navaden zvedavi turist, kar je domačinom izredno všeč. Partnerka v novem filmu bo dobitnica letošnjega oskarja, temnopolta trintridesetletna Halle Berry. Film bodo začeli snemati na jugu Španije, v Cadizu, že v prvih dneh junija.

Filmski par, ki bo menda zagotovil gledanost novega filma o agentu 007: Halle in Pierce.

Dekletce

Dekle meseca Mia Lacey. Delala je v frizerskem salonu v severnem delu Londona. Nekako ji delo in tudi londonske podnebne razmere niso bile všeč, zato se je napotila na Jamajko. Tam se je poskusila s plesom v nekem lokalu in plesala, dokler je niso »odkrili«, in zdaj je priznani fotomodel. »Grobi, neskromni in neurejeni moški so tisto, kar me najbolj odbija,« je izjavila za revijo Playmatt.

Smrčanje jo moti

Dober spanec je pol zdravja in pol lepote, pravijo. In to ve tudi Madonna. Ni torej čudno, da ji mirno spanje pomeni več kot bližina ljubega soproga. Odločila je, da mora odslej njen mož, britanski filmski režiser Guy Ritchie, spati v sobi za goste. Znanci pravijo, da je njegovo smrčanje glasnejše od delovanja motorne žage, in se čudijo, da Madonna ni ukrepala že prej. V prijateljskih krogih pa se že tudi govori, da bo Guy kmalu začel hoditi na hipnozo in se s pomočjo tovrstne terapije poskušal odvadil neprijetnosti, ki mu onemogoča, da bi bil v nočnih urah v bližini svoje najdražje.

Umirja se

Kaže, da je življenjska barka Borisa Beckerja zaplula v mirnejše vode. Potem ko se je ločil od črne lepotice Barbare, s katero ima lepa otročička, se spet približuje obdobje družinske radosti. Praktično se že skoraj tri mesece niti za dan ni ločil od nove izbranke Patricije Farameh. Večino časa preživita na Floridi ali v Nemčiji, kjer sta želeni par na tamkajšnjih družabnih prireditvah. Ob tem pa je treba pripomniti, da je vseeno ostal skrben očka. Praznike običajno preživlja v neposredni bližini nekdanje soproge v bližini Los Angelesa.

Težka odločitev

Nicole Kidman se je znašla pred dokaj težko odločitvijo. Ponudili so ji glavno žensko vlogo v filmu Cold Mountain, ki govori o ameriški državljanski vojni. Do tukaj je vse v redu. Moško vlogo pa so namenili Tom Cruzu, s katerim je bila Nicol nekoč že poročena in že ločena. Tudi to še ne bi bil problem, vendar bi v filmu morala zaigrati nežen, zaljubljen par. Film bodo začeli snemati že junija, zato nima veliko časa za razmišljanje.

Nagradna križanka

AVTOR: ŠTEFAN HAJDINJAK

EDEN OD DUMASOVIH MUŠKETIRJEV · BANČNA BLAGAJNA · PESNICA NOVY · AMERICIJ · GRŠKA MORSKA NIMFA · NARODNI PARK V KENIJI · PRA-PREBIVALEC APENINSKEGA POLOTOKA · IZMENJAVA MNENJ · ALKALOID IZ AZIJSKE PALME AREKA

POTOPLJEN SAJESLOVNI OTOK

TRINESEČJE

GERMANSKA BOGINJA SMRTI · MESTO NA FINSKEM · NEM. PISEC (WILHELM, NAS ULTRAMARATONEC (DUŠAN)

VESTNIK · SLAVKO KOTNIK · ITALIJANSKI ZGODOVINAR (GIUSEPPE) · OTOK PRI ZADRU · RUSKI HOKEJIST (VJAČESLAV) · HRVAŠKO MOŠKO IME · OSEBNI DOHODEK · BRAZILSKO VELEMESTO · KRAJ PRI DOMŽALAH · KANON SPODNJI DEL ROKAVA PRI MOŠKI SRAJCI · SLAVNOSTNI MOŠKI SUKNJIČ · NIKO KURET · DESNI PRITOK REKE IZ AVSTRIJE · SOL CIANOVE KISLINE · GLAVNO MESTO ERITREJE

PROSTOST · GL. MESTO SAVDSKE ARABIJE · OBLIKA VLADAVINE · IZDAJATELJICA KNJIG · VERSKA SEKTA

B I K O V

ŠTARO-INDIJSKI PISATELJ · KAŠ REŽISER (BENO) · DIRKAČ F1 (EDDIE) · GRŠKI KOŠARKARSKI KLUB URADNI SPIS

VESTNIK · PODOBA · HRAPAVOST · USTNIČNI ... · AMERIŠKA POKRAJINA · POLETNO OBUVALO FRANCOSKI KRALEC DELON · POLSKI PISEC (JAN) · MESTO V KAZAHSTANU

NAŠ HOKEJIST (MIHA) · NAJMEN SRNJAK · STOJAN AUER · VREDNOSTNI PAPIR · SOSEDNJA DRŽAVA · NATRIJ · KRLEŽEVA DRAMA

ANTON NANUT · SOVJETSKI GENERAL · PROSTOR ZA NASTOP · GLAVNO MESTO KALMIKIJE KRČMA, GOSTILNA · DUHOVNIŠKO OBLAČILO UMETNO TEKSTILNO VLAKNO

ŠTEVILO Z DVEMA NIČLAMA · VRSTA SLUDE Z AVALE · STAR SLOVAN · VITAL, AHAČIČ · VELIKO REŠETO · OKENCE

USNJE IZ KOŽ MLADIH KOZLIČEV · NEON · FRANCOSKI FILOZOF (HIPPOLYTE) · BOSANSKO-HRVAŠKA REKA PRITOK VISLE · PISATELJ FLEMING PRAVOSLAV. CERKVENA PESEM · FOND · TURŠKI PISATELJ (KEMAL) · SMISEL, BISTVO DOJETJA PREDMETA · AMERIŠKI PTIČ Z VELIKIM KLJUNOM

NAJVIŠJI VRH PIRENEJEV · FLAMSKI FIZIK (SIMONI) · MLINSKO KORITO · SPLETKAR · MATERIJA

ZAVEST O OBSTOJU BOGA · ITALIJANSKA TELEVIZIJA · IZVIR · ERBU · OTRUJA (LJUBK.) · PRVI BELORUSKI TISKAR (GEORGIJ) · ALUMINIJ · S K A R I N A · ZADNJA VOKALA · CIGARETNI OGOREK

PIJAČA STARIH SLOVANOV · SODOBNI SLOVENSKI PISATELJ ADAM · BONORIČ · MILAN (LJUBK.) · GALINA ULANOVA

POSUŠENA IN V SOLI KONZERVIRANA RIBA · BLED · NARODOSLOVJE · TEMNOSIVA KRAVA

REKA, KI TEČE SKOZI RIM · MESTO V RUSIJI, OB JUŽNEM URALU · PREKMURSKI ZBOROVODJA (JOŽE) · LJUDSTVO V ZAHODNI AFRIKI

REŠITEV NAGRADNE KRIŽANKE 16. 5. 2002: GLEDALIŠČNIK, RENUMERACIJA, ABORIGIN, ŠAL, ZMAJSKI, STASI, MAINE, OMAR, ANK, POKORN, CIANO, NEVARNOST, ATOS, GR, IVANOVCI, IEPER, MONTREAL, TRAMP, NOŽNICA, KT, ARNEDO, DRENAŽA, CEV, PARIZ, AGA, GAETA, INKASO, ARANDA, ALOA, ITALKA, IL, NEBOTIČNIK, OLJE, KOT, LAB, NAKRST, EE, SRNA, ISAR, LAVERAN, ARNI, TIRAŽA, INERCIJA, ZO, EDESA, VNOS, OGABNEŽ, VIKAR, GENK, NOS, IME

Izžrebanci Vestnikove nagradne križanke (16. 5. 2002)

1. NAGRADA V VREDNOSTI 10.000 SIT: Stanko Balažek, Kroška ul. 13, Bakovci, 9000 Murska Sobota

2. NAGRADA - knjiga BOUG ŽEGNJAJ: Spomenka Rudaš, Gregorčičeva 6, 9220 Lendava

3. - 7. PRAKTIČNE NAGRADE: Slavica Kos, Ul. Štefana Kovača 10, 9252 Radenci; Jerica Bonifarti, Gerlinci 36 a, 9261 Cankova; Jolanka Novak, Moščanci 7, 9202 Mačkovci; Roman Kaučič, Podgorje 10 a, 9253 Apače; Rezka Sušnik, Moravci 17, 9243 Mala Nedelja

Nagrajencem čestitamo. Potrdila za nagrade bodo prejeli po pošti.

Povabilo k reševanju

Potrudite se in rešitve pošljite na uredništvo Vestnika, Ul. arh. Novaka 13, M. Sobota, s pripisom Penova nagradna križanka, do vključno petka, 7. junija 2002. Pet reševalcev bomo nagradili, in sicer z nagrado v vrednosti 10 tisoč tolarjev, kuharsko knjigo Boug žegnjaj, čestitko na Radiu Murski val, Vestnikovo majico in Vestnikovo rutko. Če vam bo delal težave kakšen zemljepisni pojem, je dovoljena uporaba atlasa. Veliko užitkov!

Krsta za Tita po belgijskem vzorcu

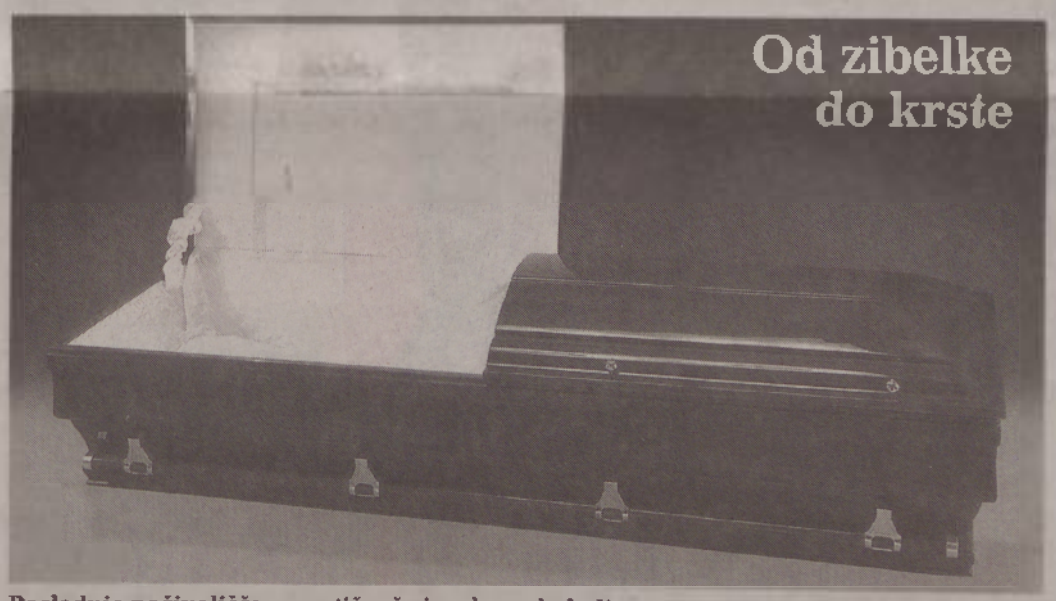

Poslednje počivališče za petičneže je eden od okoli 300 tovrstnih izdelkov Menine.

Rojevamo se v veselju, umiramo obdani z žalostjo. In naše življenjske usode od zibelke do krste so raznotere. Enim je blaginja tako rekoč položena že v zibelko, drugi se morajo boriti za skromno preživetje. In ko pride zadnja ura, polagamo pokojnike v raznotere krste. Ene so raznokošne, druge preproste. Ni navada, da bi pisali in več govorili o krstah. Tokrat sem naredil izjemo. Spomnil sem se na dokaj preprosto krsto, v katero so pred 22 leti v ljubljanskem kliničnem centru položili Tita.

Izbirate lahko med tristo oblikami

Ljudska domišljija je izjemna. Resničnost rada spervrže. Tako se je tudi po smrti Tita, takrat v svetu izjemno priznanega državnika, marsikaj govorilo. Mnoge je presenetila dokaj preprosto oblikovana krsta. Izdelali so jo v Menini, tovarni pogrebne opreme v Šmarci pri Kamniku. Oni dan sem jo obiskal in direktor Jože Homar mi je natresel zanimive podatke in me pospremil po tovarni.

Menina zaposluje 150 mizarjev in drugih delavcev. So največje tovrstno podjetje pri nas in med največjimi v Evropi. Izdelujejo okoli tristo različnih krst z dodatno opremo. Izvažajo v Anglijo, Nemčijo, Francijo, Italijo ... Nekdanji jugoslovanski trg se jim je minula leta skoraj v celoti zaprl, zdaj ga spet počasi oživljajo. Oblike krst, ki jih izdelujejo, so prilagojene tradiciji narodov, kamor so namenjene.

Polovico več upepelitev

Letno konča svojo življenjsko pot okoli devetnajst tisoč Slovenk in Slovencev. V zadnjem obdobju je opravljenih polovico več upepelitev kot pred leti. A glede na potrebe izvoza izdelajo v Menini dnevno od 200 do 250 krst, letno pa prek petdeset tisoč. Cene so dokaj nizke ali tudi izjemno visoke. Slovenci posegamo po srednjem cenovnem razredu.

Krsta za Tita dva meseca pred smrtjo

Bilo je dva meseca pred Titovo smrtjo leta 1980, ko je prišla v Menino skupina oseb iz državne uprave oziroma Titovega spremstva. Ogledale so si razpoložljive modele krst in izbrana je bila tista s preprosto belgijsko obliko. Spremenjene so bile manjše podrobnosti.

Titova krsta je bila izdelana zatem prek noči iz hrastovega lesa in v naravni barvi. Med delavci je bil nemir. Razširile so se govorice, da je Tito po vsej verjetnosti že mrtev ali da mu je čas štet, saj je bilo treba krsto zanj narediti zelo hitro. In potem je krsta samevala dva meseca.

Belgijski model krste se odlikuje po preprosti, a elegantni obliki. Ne izstopa po kiču in je iz kakovostnega lesa.

Sprehod med šest tisoč krstami

Tovarna pogrebne opreme Menina v Šmarci pri Kamniku je razsežna. Z direktorjem sem se sprehodil od stroja do stroja. Sprva je proizvodnja podobna kot skoraj v sleherni lesni industriji, a malo zatem začenjajo mizarji oblikovati les v rakve od preprostih do najzahtevnejših oblik in izvedb. Gre za tako imenovane avstrijske, romanske, germanske, muslimanske in še kakšne tradicionalne oblike.

Nekatera poslednja počivališča spominjajo na umetniško izdelano skrinjo za vsakdanjo rabo. Okrašena so z bogato ornamentiko. Odtiskujejo jo v svež les ali jo ročno rezljajo iz suhega lesa. Gre za zahtevno in potrpežljivo delo, prevladuje pa industrijska izdelava.

Menina ima stalno v zalogi od pet do šest tisoč krst. Sprehod po tem razsežnem skladišču je bil zame neobičajen. Obdajala me je nekakšna privzgojena nelagodnost. A se je kmalu povsem zgubila ob misli, da je tudi to del našega vsakdanjega življenja, ki ga moramo sprejemati v vsej svoji resničnosti.

Edinstven razstavni salon

Direktor Menine Jože Homar me je popeljal še po lepo urejenem tovarniškem salonu, kjer so razstavljeni njihovi izdelki: krste in pogrebna oprema. Izdelke je pač treba pokazati poslovnim partnerjem, jih tržiti. In za to skrbijo domači in zunanji komercialisti.

Menina izdeluje pogrebno opremo že petdeset let. In ko v podjetju praznujejo, pripravijo srečanja, na katerih razobesijo zastave držav, v katere prodajajo svoje izdelke. Na ogled pa dajo tudi del opreme, za katero je izdelal načrt pomembnejši oblikovalec.

Franček Štefanec

Direktor Menine Jože Homar (desni) v pogovoru s kamniškim županom Antonom Tonetom Smolnikarjem ob prazniku podjetja. Zastave v ozadju simbolizirajo izvozno naravnanost podjetja.

Titovo slovo od ljubljanskega kliničnega centra leta 1980. Krsto zanj so izdelali v Menini v Šmarci pri Kamniku po belgijskem modelu.

Bralci Péna se predstavljajo

Ladislav Baligač – še 4.500 kilometrov do upokojitve

Oče in mama sta odšla leta 1938 na delo v Baranjo. Čeprav se o tem z njima nisem posebej pogovarjal, mislim, da nista nameravala dolgo ostati tam, a prišlo je drugače. Dobila sta stalno službo in stanovanje, tako da sta lahko imela tudi otroke. Rodilo se nas je pet. Razseljeni smo v različnih krajih. V Baranji se je ustalila le sestra Kristina, ena sestra je v Brčkem v Bosni, en brat živi v Šentvidu, eden pa se je izselil v Avstralijo, tako da sem se jaz edini vrnil v Prekmurje.

Takole sem se nastavil na bregu reke Mure, ko sem bil neko nedeljo na veselici v bistriški Kantini. Saj sem bil pravi »frajer«, ali ne? Sedaj me tudi ne boste videli s cigareto v rokah, kajti že petnajst let ne kadim več.

Matičarski krst sem doživel leta 1983 v Veliki Polani. Jaz sem drugi z desne. Medtem sem poročil skupaj s poobla-ščenci za sklepanje zakonskih zvez okrog dvesto parov.

Lovil ribe v Donavi

V kraju Petlovac, kjer smo imeli stanovanje, sem živel do leta 1965 oz. uradno do septembra leta 1966, ko sem se vrnil od vojakov. Vojaški rok sem služil v Postojni in Ljubljani. To je bilo zame zelo daleč od rojstnega kraja, okrog 550 kilometrov, vendar sem bil vesel, da so me poslali v Slovenijo. Seveda sem prej končal osnovno in uspelo mi je končati tudi srednjo ekonomsko šolo. Pol leta pred odhodom k vojakom pa sem bil zaposlen pri Službi družbenega knjigovodstva v Belem Manastirju. Čeprav sem na otroška leta skoraj že pozabil, se še dobro spomnim, kako sem hodil pomagat delat na polja staršem in starejši sestri, da je dobila boljšo plačo, kako sem večkrat pešačil sedem kilometrov do osnovne šole ali domov, ker mi je bilo zanimiveje kot se peljati z vlakom, in kako smo lovili ribe v rokavu Donave in v Dravi. Mogoče bi živel v tistih krajih še danes, če oče ne bi prezgodaj umrl, če se mama leta 1960 ne bi preselila v Žižke in še zlasti če bi me po vojakih tamkaj čakala služba. Ker nisem želel, da bi me preživljala sestra, sem se torej odločil, da grem za mamo v Prekmurje.

Najprej »gastarbeiter«, sedaj matičar

Preden sem zapustil Baranjo, sem dobil odpravnino, tako da sem lahko nekaj časa živel s tistim denarjem. Nato sem šel delat v Avstrijo, na zasebno kmetijo v velikosti okrog 300 hektarjev. To je bilo od maja do oktobra leta 1967. Po vrnitvi s sezonskega dela sem bil spet štiri mesece brez službe, nato pa se je začelo zares. Najprej sem delal kot skladiščnik pri SGP Pomurje, nato me je zanesla pot v Ljubljano k podjetju Elma, kjer sem bil referent za inventuro; septembra leta 1971 so me sprejeli v službo pri Univerzalu v Lendavi, kjer sem bil vodja administrativne službe; na dan borca leta 1973 sem začel službo na davčni upravi v Lendavi, na dan borca leta 1983 pa sem se zaposlil kot matičar na krajevnem uradu v Veliki Polani. Tam sem bil osem mesecev, nato sem se preselil na matični urad v Črenšovce, kjer delam še danes.

Med pešačenjem ne božam več psov

Avtomobila nimam, avtobusne proge ni, zato sem se najprej vozil v službo s kolesom, sedaj pa hodim že šest let vsak dan peš, kar pomeni letno okrog tisoč kilometrov. Če bo šlo tako naprej, bom moral do upokojitve prehoditi še okrog 4.500 kilometrov. To tudi pomeni, da si bom moral kupiti še štiri do pet parov novih čevljev. Pešačenje mi seveda ne dela nobenih preglavic. Spotoma lahko brez skrbi opazujem naokrog in se seveda tudi razgibam. Sprva sem imel navado, da sem pobožal tudi kakšnega psa, toda zgodilo se je, da me je eden šavsnil, tako da sedaj ne zaupam nobenemu psu več.

Jožef G. Bistriški

- Sin slovenskih staršev, rojen v Mirkovcu v hrvaški Baranji
- Ko je slekel vojaško suknjo, se je preselil v Žižke
- Zamenjal sedem službenih mest in se ustalil na matičarskem stolčku
- Že šest let hodi v službo peš iz Žižkov v Črenšovce
- Starost: 57 let, velikost: 1,61 metra, teža: 60,1 kilograma
- Najljubša jed: fižol na vse načine, zlasti v zelju z mesom
- Stan: poročen, oče dveh sinov

Kitaro in tamburico sem se naučil igrati sam od sebe. Leta 1969 sem se pridružil ansamblu brez imena, ki je igral na gostiji.

Tudi muzikant

Dejavnosti, ki me posebej zanimajo, ko nisem v službi, so igranje šaha, streljanje z zračno puško in še zlasti igranje na tamburico ali kitaro. Mislim, da se je pisalo leto 1975, ko sem začel v tamburaškem ansamblu v Žižkih. Izbrali so me celo za vodjo. Nastopali smo na številnih prireditvah doma in v tujini. Prejel sem tudi srebrno Galussovo plaketo. Zdaj že dve leti ne nastopamo več. Le doma včasih zaigram kaj za svojo dušo. Skupino bi bilo treba obnoviti in poskrbeti tudi za nove tamburice, če naj bi spet igrali.

V službo hodim vsak peš. Tako prehodim letno okrog tisoč kilometrov. Do upokojitve pa bo treba prepešačiti še okrog 4.500 kilometrov. Psov med potjo ne božam več.

Zelo rad tudi kolesarim. Moja najljubša proga je od Žižkov do Kobilja in nazaj.

Pen par

Nataša in Miha

Zgodilo se je na turističnem vlaku, ki je peljal na progi Radenci–Kapelski Vrh–Janžev Vrh–Boračeva–Radenci. Začelo je deževati in Miha Petek, občinski svetnik, se je očitno znašel. »Stisnil« se je k učiteljici Nataši Zmazek in ... Vse drugo bi bilo natolcevanje.